

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Gmina Stronie Śląskie

KROKUS. Pracownia szkoleniowa

2019

Spis treści

Spis treści	2
Podstawowe informacje o gminie.....	3
Opis badania.....	4
Charakterystyka respondentów.....	5
Postrzeganie zagrożeń społecznych przez dorosłych mieszkańców gminy.....	6
Problem alkoholowy w opinii dorosłych mieszkańców gminy	7
Problem alkoholowy w opinii uczniów szkoły podstawowej	11
Problem alkoholowy w opinii uczniów technikum	15
Problem narkotykowy i dopalacze w opinii dorosłych mieszkańców gminy	19
Problem narkotykowy w opinii uczniów szkoły podstawowej	21
Problem narkotykowy w opinii uczniów technikum.....	24
Jakość spędzania czasu w gronie rodzinnym w opinii uczniów szkoły podstawowej	27
Jakość spędzania czasu w gronie rodzinnym w opinii uczniów technikum	28
Problem przemocy w rodzinie w opinii dorosłych mieszkańców gminy	29
Problem przemocy w rodzinie w opinii uczniów szkoły podstawowej.....	36
Problem przemocy szkolnej w opinii uczniów szkoły podstawowej.....	39
Problem przemocy szkolnej w opinii uczniów technikum	44
Wnioski i rekomendacje	49
Bibliografia	54

Podstawowe informacje o gminie¹

Gmina Stronie Śląskie jest gminą miejsko – wiejską, położoną w województwie dolnośląskim (powiat kłodzki). Zajmuje powierzchnię 146,42 km². Obejmuje 16 miejscowości i 9 sołectw.

Na terenie gminy mieszka około 7 tys. ludzi. Występuje ujemny przyrost naturalny (więcej ludzi w gminie umiera niż się rodzi) i ujemne saldo migracji (więcej ludzi emigruje z terenu gminy niż się w niej osiedla).

Gmina Stronie Śląskie jest najbardziej zalesioną gminą w Polsce, usytuowaną na terenie Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Gmina stanowi atrakcję turystyczną nie tylko ze względu na walory krajobrazowe, ale także zabytkową architekturę, trasy turystyczne, w tym narciarskie.

2,6% mieszkańców korzysta ze środowiskowej pomocy społecznej. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 6,7%, co jest wynikiem nieco wyższym niż średnia powiatowa.

W Stroniu Śląskim działa Zespół Szkół Samorządowych, w skład której wchodzi Szkoła Podstawowa przy ul. Kościuszki 57 oraz Szkoła Ponadpodstawowa przy ul. Kościelnej 12.

¹ Opracowano na podstawie danych ze „Statystycznego Vademecum Samorządowca 2018”.

Opis badania

We wrześniu i październiku 2019 roku przeprowadzono anonimowe badanie ankietowe wśród dorosłych mieszkańców gminy oraz uczniów klas 4-8 ze szkół podstawowych oraz uczniów technikum. Łącznie wzięło w nim udział 200 dorosłych respondentów oraz 104 uczniów.

Kwestionariusz ankiety dla dorosłych obejmował następujące zagadnienia:

- ocena skali problemów społecznych w gminie
- problem uzależnienia od alkoholu i narkotyków
- przemoc w rodzinie.

Znalazły się w nim pytania o charakterze zamkniętym – jednokrotnego oraz wielokrotnego wyboru (z ograniczoną i nieograniczoną ilością dopuszczalnych odpowiedzi) oraz dwa pytania otwarte – o wiek inicjacji alkoholowej oraz sugerowany wiek dopuszczający legalne spożywanie alkoholu.

Badanie uzupełniono o krótki kwestionariusz (11 pytań) skierowany do 22 pracowników w punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy.

83% kwestionariuszy dla mieszkańców i 91% kwestionariuszy dla sprzedawców zostało uzupełnionych w całości, w pozostałych zdarzały się pojedyncze opuszczone pytania. Najwięcej braków odpowiedzi dotyczyło pozycji związanych z dostępem do narkotyków, wiekiem inicjacji alkoholowej, aktualnym spożyciem alkoholu oraz skalą przemocy domowej. Z tego powodu udział procentowy w poszczególnych pytaniach może się minimalnie różnić (jako podstawę analizy zawsze brane są tylko ważne, czyli uzupełnione odpowiedzi).

Kwestionariusz ankiety dla uczniów obu typów szkół obejmował zagadnienia związane z:

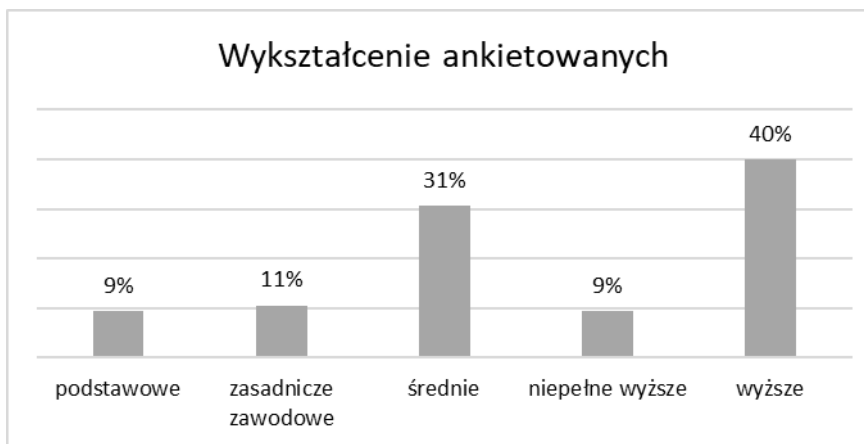
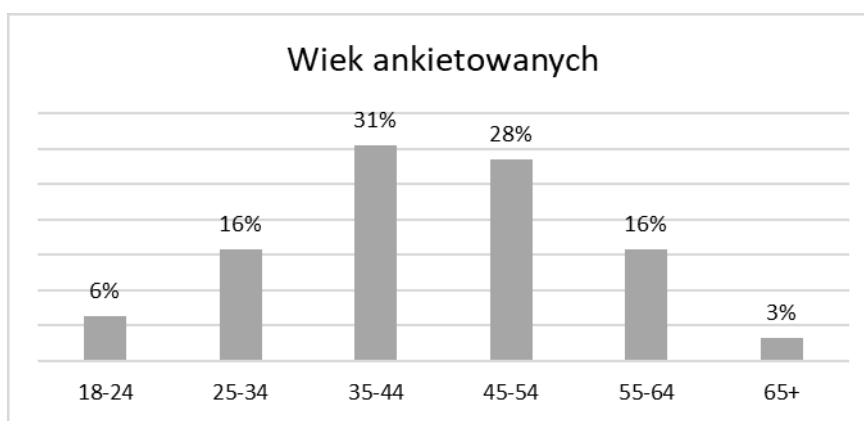
- poczuciem bezpieczeństwa i skalą przemocy szkolnej
- jakością spędzania czasu w gronie rodzinnym
- spożywaniem alkoholu przez osoby niepełnoletnie
- problemem narkotykowym wśród młodzieży.

Dodatkowo młodszy uczniowie zostali zapytani o skalę przemocy domowej i osobiste doświadczenia w tym obszarze.

Podobnie jak w ankiecie dla dorosłych, także tutaj znalazły się pytania typu zamkniętego (jednokrotnego i wielokrotnego wyboru) oraz jedno pytanie otwarte – dotyczące zażywanego narkotyku. Kwestionariusz został uzupełniony przez młodzież za pośrednictwem Internetu, co pozwoliło na zapewnienie 100% kompletności wyników, poza metryczką, gdzie braki danych wyniosły 13%.

Charakterystyka respondentów

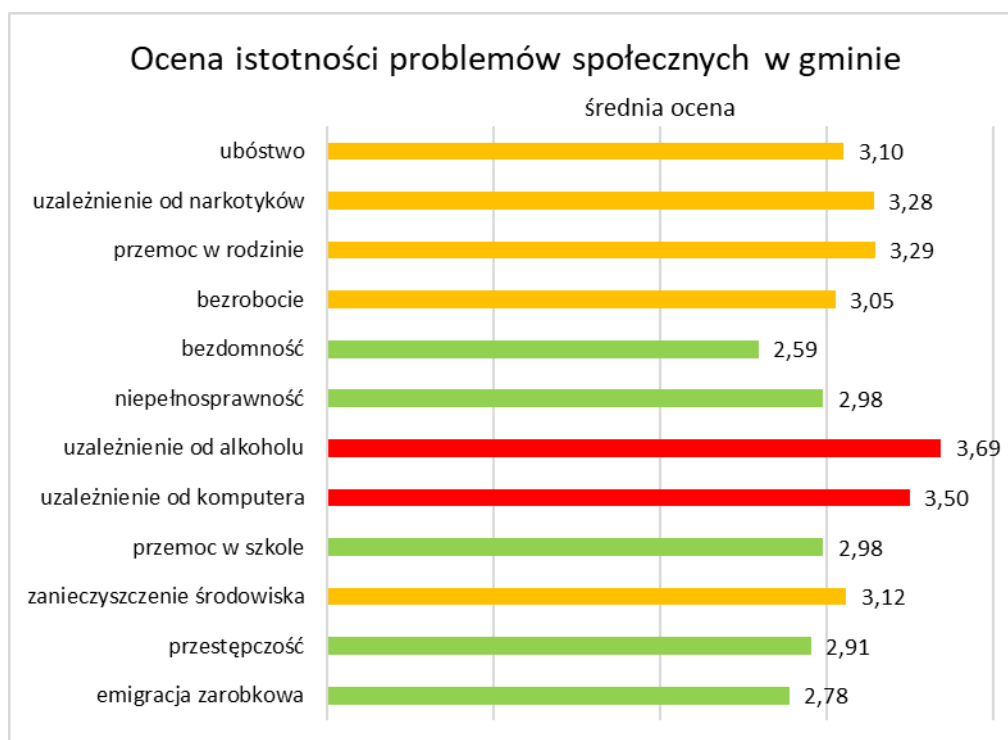
W badaniu opinii dorosłych mieszkańców gminy wzięło udział 200 osób, głównie były to kobiety (69%) aktywne zawodowo (80%). Ponad połowa ankietowanych była w wieku od 35 do 54 lat. 6% respondentów należało do grupy wiekowej 18 – 24 lata, zaś najmniej liczni byli przedstawiciele najstarszej grupy – powyżej 65 roku życia. Jeśli chodzi o wykształcenie, to połowa respondentów miała wykształcenie wyższe lub niepełne wyższe, a co trzecia osoba – średnie. 71% młodzieży wychowuje się w rodzinach, gdzie oboje rodzice pracują. Szczegółowe charakterystyki prezentują poniższe wykresy.

Jeśli chodzi o młodzież, wiek uczniów wahał się pomiędzy 9 a 20 rokiem życia, najczęściej było to 12 i 19 lat. Ankietę uzupełniło 56 dziewcząt i 34 chłopców, zaś 14 osób nie uzupełniło metryczki. Ogólnie, w badaniu wzięło udział 46 reprezentantów technikum oraz 58 uczniów szkoły podstawowej.

Postrzeganie zagrożeń społecznych przez dorosłych mieszkańców gminy

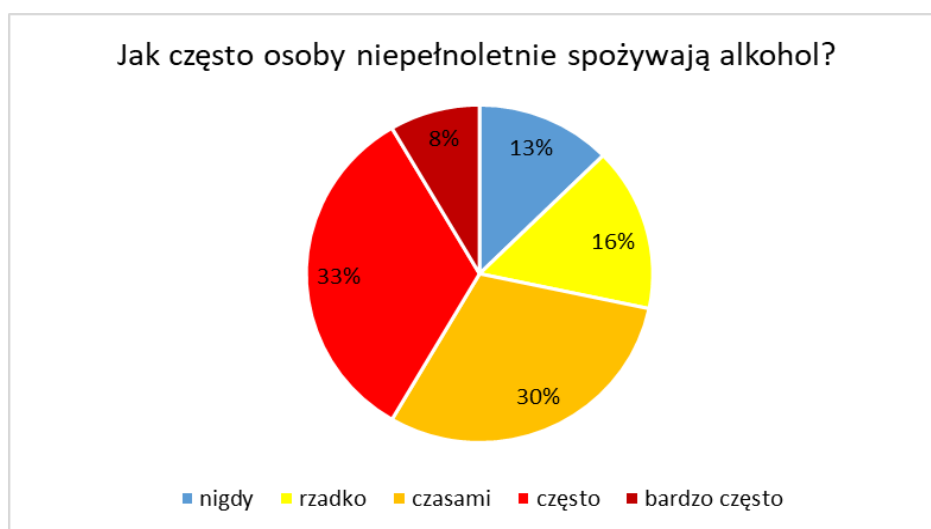
Mieszkańcy określali na skali od 1 do 5 ważność poszczególnych problemów społecznych w gminie. Za najistotniejsze wyzwania respondenci uznali przede wszystkim uzależnienie od alkoholu i komputera. Mniejszą wagę przykładają do zagadnień związanych z ubóstwem, bezrobociem, uzależnieniem od narkotyków, przemocą w rodzinie oraz zanieczyszczeniem środowiska. Pozostałe kwestie (bezdomność, niepełnosprawność, przestępczość oraz emigracja zarobkowa) stanowią zdaniem ankietowanych najmniejsze wyzwanie dla społeczności.

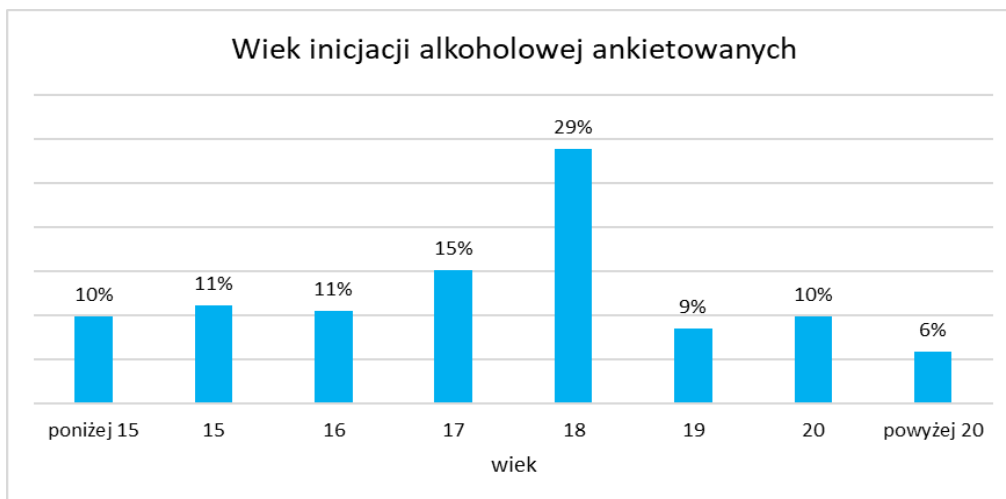
Problem alkoholowy w opinii dorosłych mieszkańców gminy

Problem uzależnienia od alkoholu jest wskazywany przez mieszkańców jako bardzo poważny. Potwierdzają to wyniki badania. 70% dorosłych mieszkańców zna kogoś, kto ma problem z nadmiernym spożywaniem napojów alkoholowych.

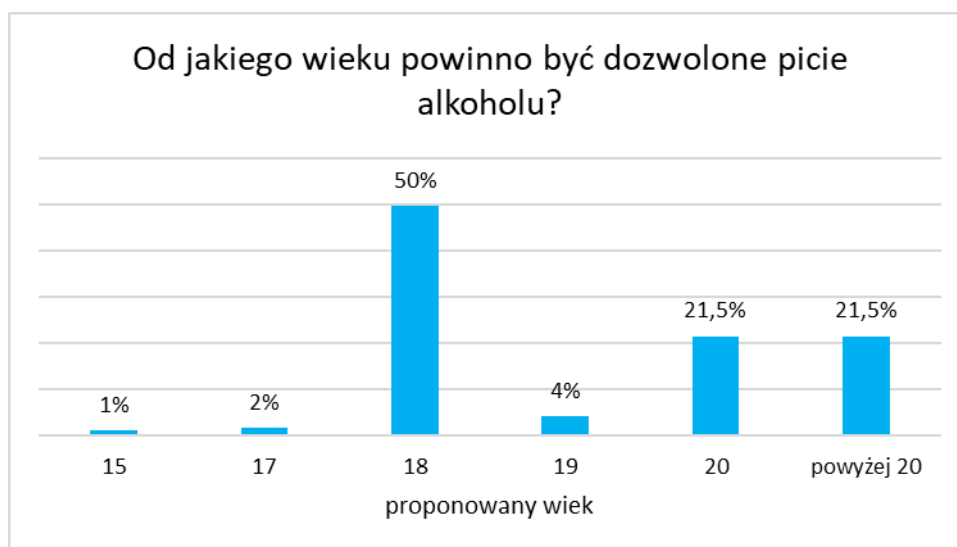
47% respondentów przyznaje, że w gminie są miejsca, gdzie niepełnoletnie osoby mogą kupić alkohol. Podobny odsetek uważa, że młodzież często lub bardzo często sięga po napoje alkoholowe. Aż 16 na 21 sprzedawców (76%) przyznaje, że zdarza im się sytuacja, że niepełnoletnia osoba chce kupić od nich alkohol. W ich opinii zdarza się to raczej rzadko (16 osób, 73%). Sprzedawcy w zdecydowanej większości proszą osoby młodo wyglądające o okazanie dowodu tożsamości przed zrealizowaniem zakupów.

Przeciętny wiek inicjacji alkoholowej wśród respondentów to 17,8 roku. Odpowiedzi wahają się od 10 do 45 lat. Aż 47% osób swój pierwszy kontakt z alkoholem miało przed wejściem w dorosłość. Najczęściej było to piwo lub wino.

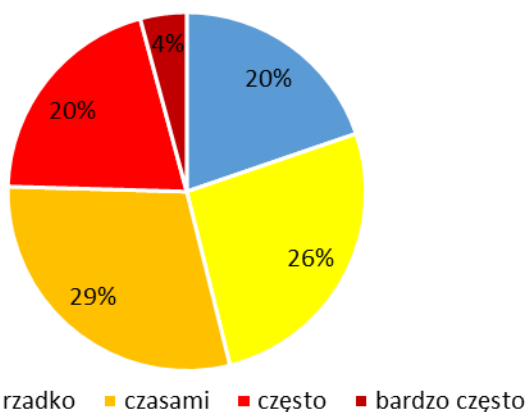

Jednocześnie mieszkańcy gminy są zwolennikami utrzymania (50%) lub podwyższenia (47%) wieku, kiedy legalnie można spożywać alkohol. 3% respondentów poparłoby projekt umożliwiający spożywanie napojów alkoholowych przez 15 – lub 17 – latków.

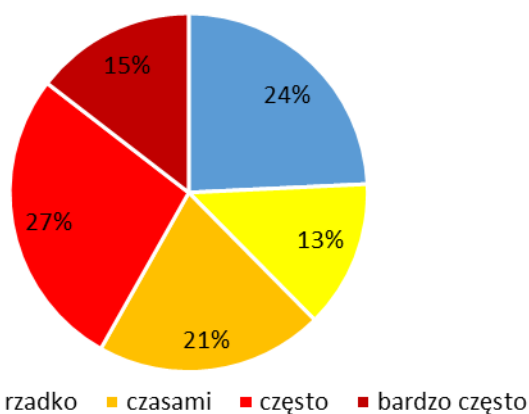
Innym bardzo niepokojącym zjawiskiem, obserwowanym przez ponad połowę ankietowanych (57%), jest prowadzenie pojazdów po spożyciu alkoholu. Zdaniem blisko ¼ mieszkańców w gminie prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu ma miejsce często lub bardzo często, a blisko co trzecia osoba ocenia tego typu sytuacje jako mające miejsce czasami. 20% ankietowanych uważa, że nigdy się to nie zdarza. 13 osób (8%) przyznaje się do prowadzenia samochodu po wypiciu alkoholu.

Jak często zdarza się prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu?

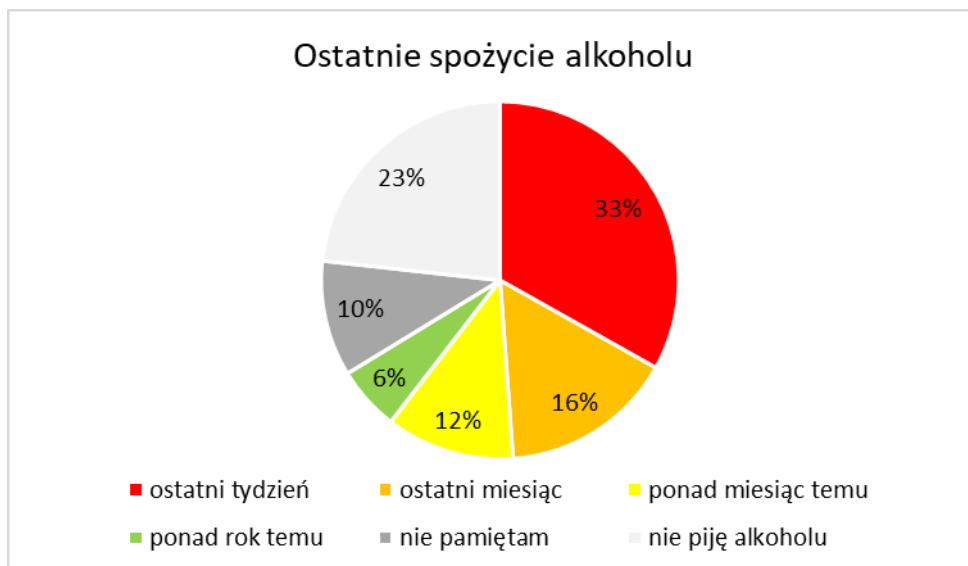

15% mieszkańców bardzo często w swojej okolicy widuje osoby spożywające alkohol poza wyznaczonymi do tego celu miejscami. Co czwarty ankietowany twierdzi, że dzieje się to często, a według 21% - czasami. 24% respondentów nie zauważa problemu spożywania alkoholu w miejscach publicznych. Problem spożywania zakupionych napojów na terenie sklepu lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie zauważa 6 sprzedawców (29%) i postrzega jako niezbyt częsty.

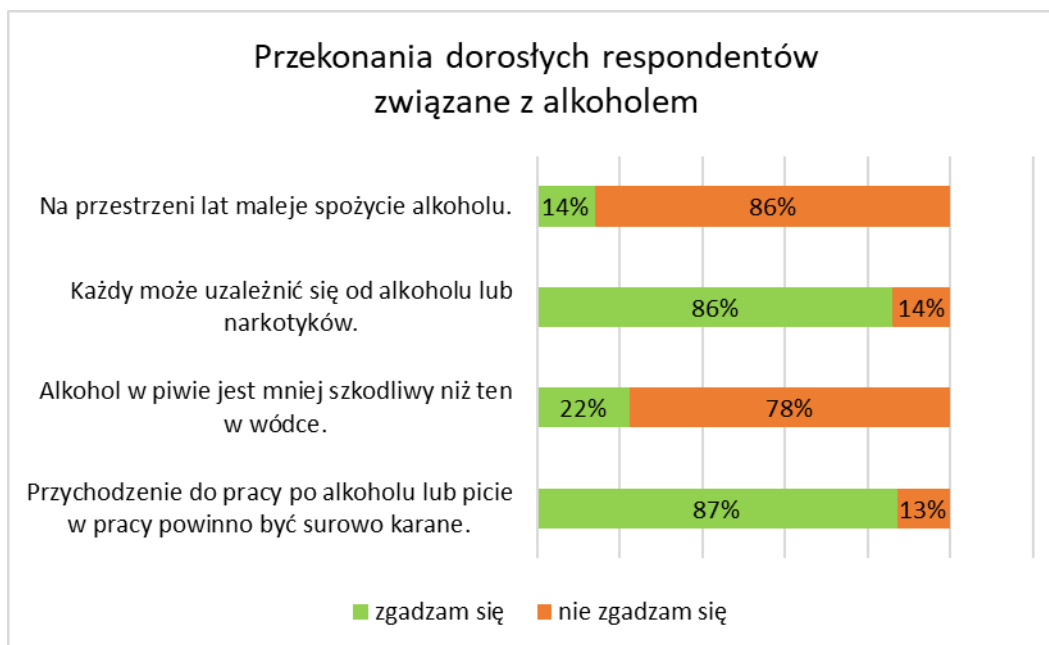
Jak często spożywa się alkohol w miejscach publicznych w gminie?

Ankietowani odpowiadali także na pytania, kiedy ostatni raz pili alkohol i jaki był to rodzaj. Deklarowana częstotliwość spożycia jest umiarkowanie duża – co trzeci dorosły sięgnął po alkohol w ostatnim tygodniu od czasu badania. Mniej liczna grupa (16%) spożywała go w ubiegłym miesiącu. 23% respondentów określa się jako abstynentów. Najczęściej badani sięgają po piwo i wino, rzadziej po wódkę i inne alkohole – np. szampana, whisky.

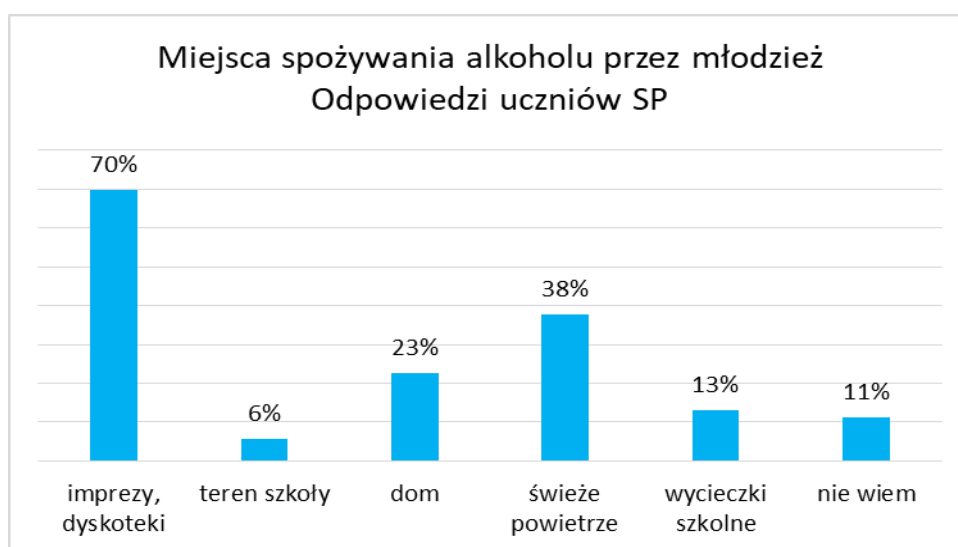

Badani mają dość jednoznacznie ukształtowane przekonania dotyczące tego, że każda osoba może uzależnić się od środków psychoaktywnych, a w kolejnych latach spożycie alkoholu nie maleje. Ostatni wniosek jest zgodny z doniesieniami GUS i PARPA. Anketowani w większości są świadomi, że etanol zawarty w piwie to ten sam związek chemiczny, który obecny jest w wódce i jest równie szkodliwy. Zdecydowanie nieakceptowane jest przychodzenie w stanie nietrzeźwości do pracy lub spożywanie alkoholu podczas wykonywania czynności służbowych.

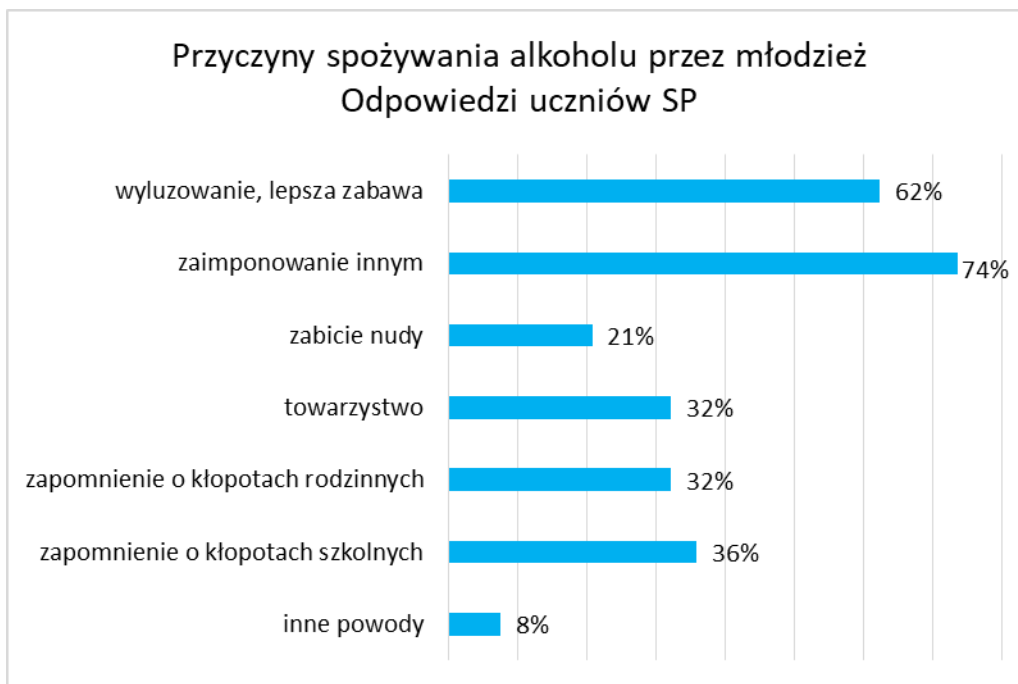
Problem alkoholowy w opinii uczniów szkoły podstawowej

Uczniowie Szkoły Podstawowej z Zespołu Szkół Samorządowych w Stroniu Śląskim², dokonując charakterystyki miejsc, gdzie ich zdaniem najczęściej niepełnoletnie osoby w gminie spożywają alkohol, wskazują przede wszystkim imprezy i dyskoteki (70%), a w dalszej kolejności tereny na świeżym powietrzu (38%). Co czwarta osoba wymienia dom rodzinny, a co dziesiąta – wyjazdy klasowe. 6% twierdzi, że alkohol spożywany jest w szkole. 11% nie ma wiedzy na temat takich miejsc.

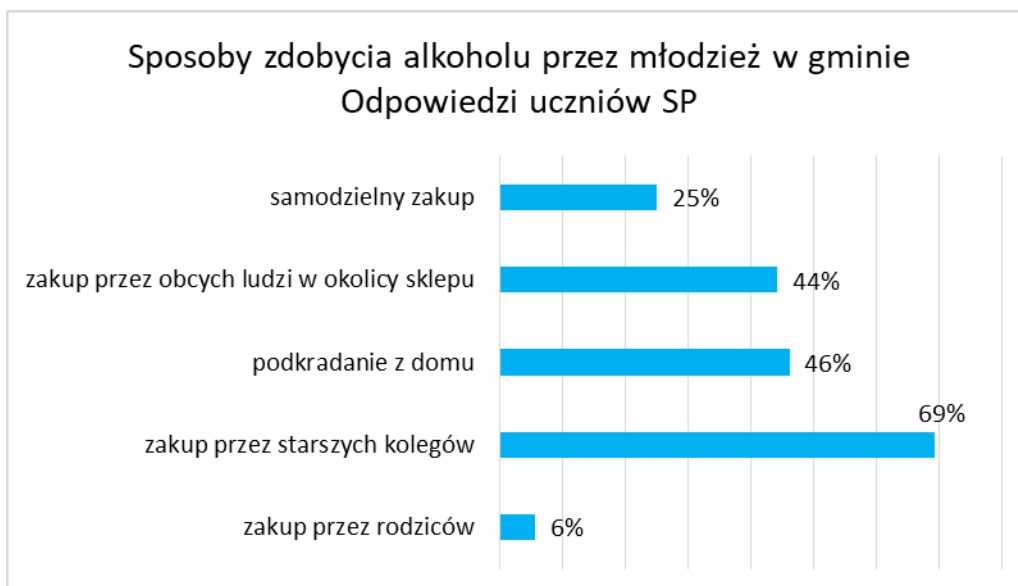

Zdaniem uczniów szkoły podstawowej, najczęściej ich rówieśnicy sięgają po alkohol w celu zaimponowania innym (74%) oraz wyluzowania się i lepszej zabawy (62%). Co trzecia osoba wymienia także towarzyszenie pijącym kolegom. Niepokojące jest to, że dla około 1/3 ankietowanych alkohol to sposób na poradzenie sobie z problemami rodzinnymi czy szkolnymi.

² Na wykresach dla większej czytelności zastosowano skrót SP = szkoła podstawowa.

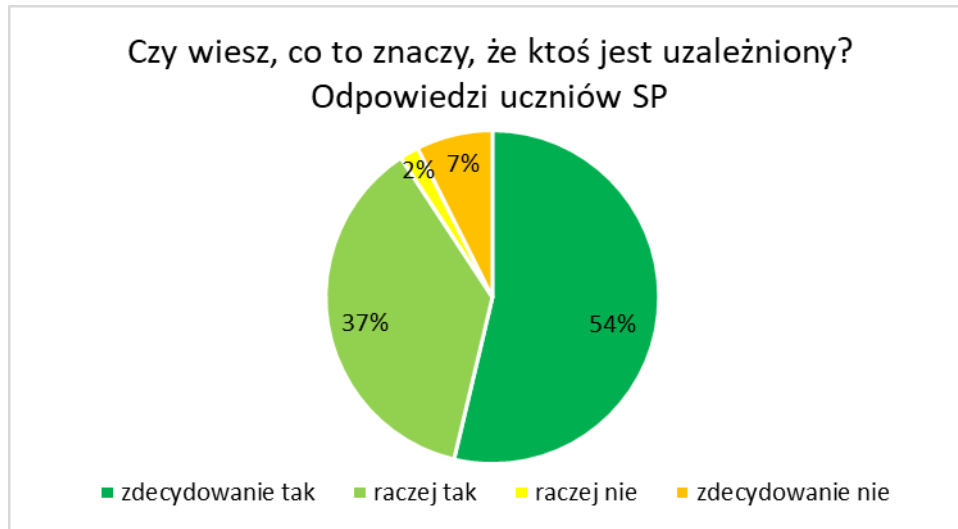

Na terenie gminy niepełnoletnie osoby korzystają przede wszystkim z pomocy starszych kolegów w zakupie alkoholu (69%). 44% uczniów uważa, że najbardziej prawdopodobne jest prośenie obcej osobę w okolicy sklepu o zakup napoju. Podobny odsetek jest przekonanych, że zdobyć alkohol można podkradając go rodzicom w domu. Alarmujący jest odsetek respondentów przekonanych o możliwości samodzielnego zakupu alkoholu w okolicznych sklepach (25%). 6% twierdzi, że ich opiekunowie mogą im kupić i odstąpić alkohol.

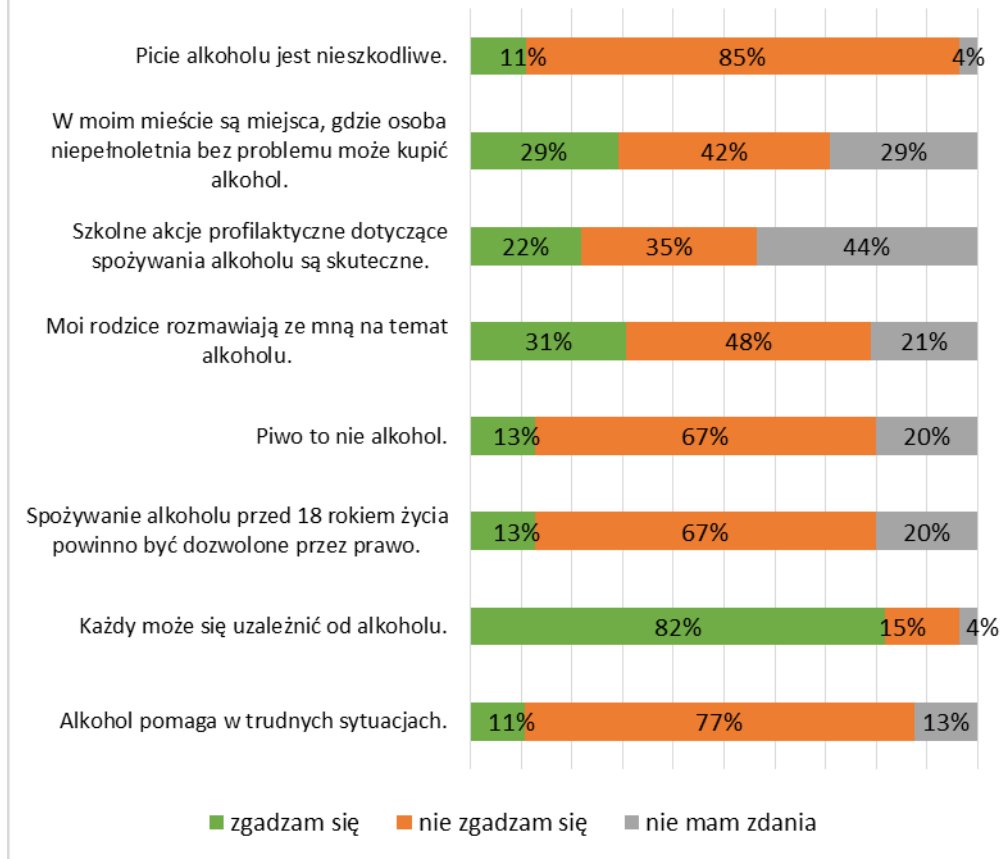
Dwóch uczniów szkoły podstawowej deklaruje, że piło już alkohol. Ich rodzice o tym wiedzą. W przypadku 86% dzieci, ich rodzice rozmawiali z nimi na temat alkoholu. Co ósmy ankietowany nie odbył takiej rozmowy.

Znacząca większość młodzieży (w sumie 91%) ma wiedzę na temat tego, jak rozpoznać, że ktoś jest uzależniony od alkoholu lub narkotyków. Co dziesiąta osoba deklaruje, że brakuje jej takiej wiedzy. 82% respondentów ze szkoły podstawowej uważa, że każdy może się uzależnić od substancji psychoaktywnych, ale 15% jest przeciwnego zdania.

W pytaniach dotyczących przekonań na temat alkoholu występują różnorodne rozkłady odpowiedzi. Od 4 do 44% stanowią osoby niezdecydowane, bez sprecyzowanej opinii. 85% uczniów dostrzega szkodliwość spożywania alkoholu. Zaledwie 1/5 ankietowanych pozytywnie ocenia szkolne akcje profilaktyczne związane ze spożywaniem alkoholu przez nastolatków (a 44% nie ma zdania na ten temat). Tylko 2/3 badanych jednoznacznie opowiada się przeciwko możliwości legalnego spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Zdaniem 11% upijanie się pomaga zapomnieć o kłopotach szkolnych lub rodzinnych, a podobny odsetek uczniów nie ma na ten temat wyrobionego zdania, co może sprawiać, że odsetek osób dopuszczających spożywanie alkoholu jako remedium na kłopoty będzie w rzeczywistości znacznie wyższy.

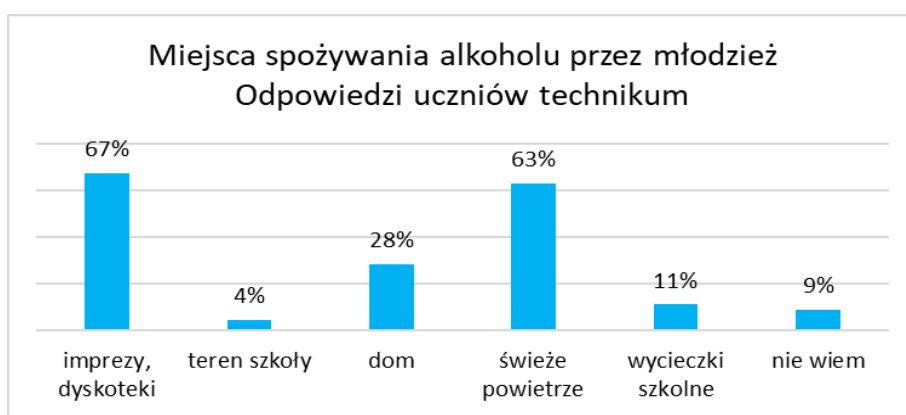
Przekonania uczniów SP na temat alkoholu

Problem alkoholowy w opinii uczniów technikum

Uczniowie technikum z Zespołu Szkół Samorządowych w Stroniu Śląskim byli w wieku 15 – 20 lat. Z tego względu część odpowiedzi analizowano w podziale na uczniów pełnoletnich i poniżej 18 roku życia.

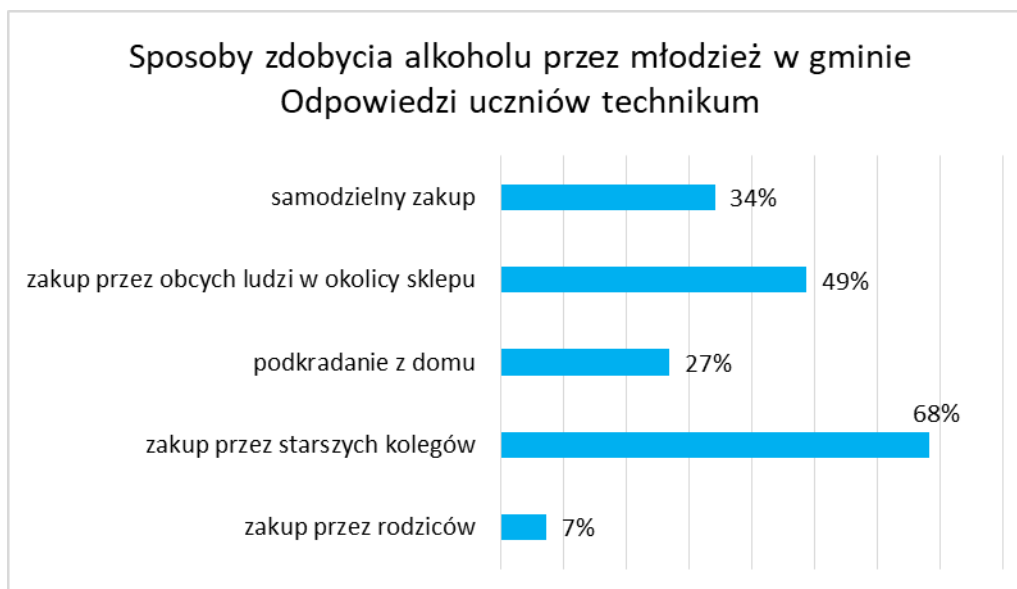
Według młodzieży, miejsca, gdzie najczęściej niepełnoletnie osoby w gminie spożywają alkohol, to przede wszystkim imprezy i dyskoteki (67%) i tereny na świeżym powietrzu (63%). Co czwarta osoba wymienia dom rodzinny, a co dziesiąta – wyjazdy klasowe. 4% twierdzi, że alkohol spożywany jest w szkole. 9% nie ma wiedzy na temat takich miejsc.

Poglądy starszych uczniów na temat powodów sięgania po alkohol przez młodzież różnią się od odpowiedzi uczniów ze szkoły podstawowej. Ankietowani z technikum wskazują przede wszystkim chęć wyluzowania się, lepszej zabawy (79%), znacznie mniej osób wymienia chęć zaimponowania innym czy picie alkoholu dla towarzystwa (po 47%). Co trzecia osoba uważa, że alkohol pozwala na poradzenie sobie z kłopotami rodzinnymi czy szkolnymi, a co piąta osoba jest zdania, że picie urozmaica czas i zabija nudę.

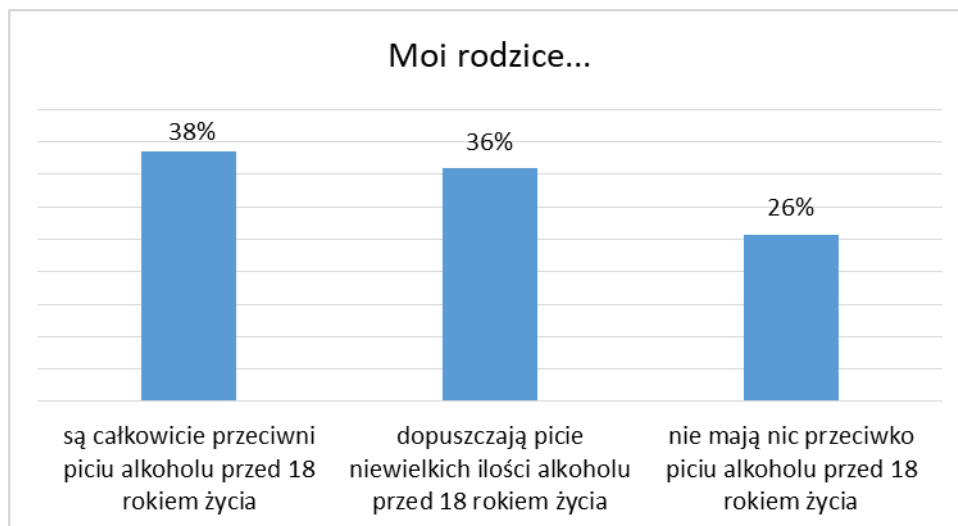

Uczniowie technikum twierdzą, że najczęściej niepełnoletnie osoby korzystają z pomocy starszych kolegów w zakupie alkoholu (68%). Połowa uczniów uważa, że najbardziej prawdopodobne jest prośenie obcej osoby w okolicy sklepu o zakup napoju, a co trzeci – samodzielny zakup. Znacznie rzadziej niż uczniowie ze szkoły podstawowej, wskazują na możliwość podkradania alkoholu rodzicom w domu.

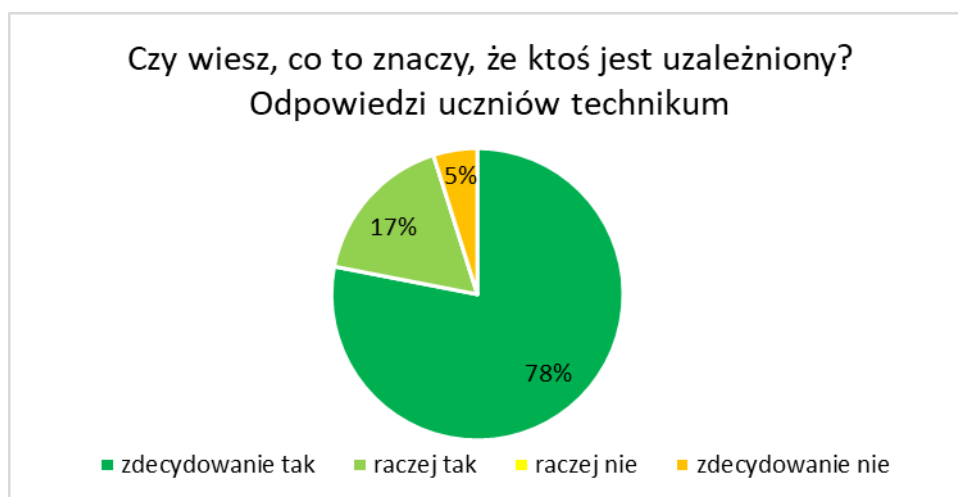

3 na 4 niepełnoletnich uczniów technikum przeszło inicjację alkoholową. 35% młodzieży przed ukończeniem 18 roku życia spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, a co czwarta osoba sięga po niego co najmniej raz w tygodniu. Wśród pełnoletnich uczniów częstotliwość spożywania alkoholu kształtuje się podobnie: 20% osób pije przynajmniej raz w tygodniu, 27% ocenia częstość spożycia alkoholu na co najmniej raz w miesiącu, a blisko połowa – rzadziej niż raz w miesiącu. Jedna osoba (7%) nie pije wcale. Przeciętny wiek inicjacji alkoholowej to 15 lat. Młodzież pije przede wszystkim piwo (70%), a rzadziej wódkę (20%) i wino (23%). Przeciętnie w tygodniu nastolatki wypijają około 6 kieliszków wódki, 2,5 butelki piwa i 2 kieliszki wina.

Uczniowie zostali poproszeni o scharakteryzowanie postawy swoich rodziców wobec spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Odpowiedzi rozłożyły się w zasadzie równomiernie pomiędzy tymi uczniami, których rodzice są całkowicie przeciwni takim sytuacjom i rodzicami mającymi bardziej pobłażliwy stosunek do spożywania alkoholu przez dzieci. Co więcej, rodzice rzadko rozmawiają ze swoimi dziećmi na temat spożywania alkoholu – tylko 38% przyznaje, że miały one miejsce.

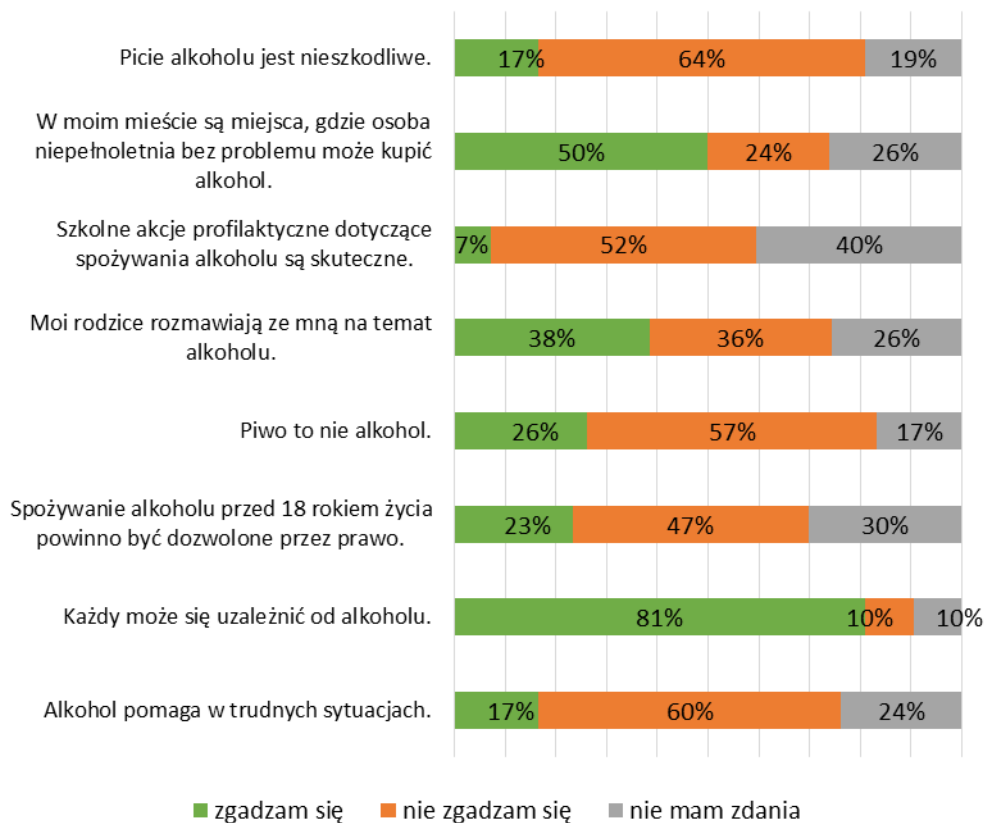

Prawie wszyscy uczniowie technikum mają wiedzę na temat tego, co to znaczy, że ktoś jest uzależniony. 80% respondentów uważa, że każdy może się uzależnić od substancji psychoaktywnych, ale 10% jest przeciwnego zdania.

Jeśli chodzi o przekonania starszych uczniów na temat spożywania alkoholu i jego skutków, to w zależności od pytań od 10% do 40% osób nie miało na ich temat zdania. Mniejszy odsetek respondentów niż w przypadku szkoły podstawowej jest świadomych szkodliwości picia alkoholu (64%). Młodzież jest też zdecydowanie bardziej krytyczna, jeśli chodzi o skuteczność szkolnych akcji profilaktycznych (zaledwie 7% ocenia je pozytywnie, a ponad połowa – negatywnie). Co czwarty nastolatek poparłby projekt legalnego spożywania alkoholu przez osoby poniżej 18 roku życia. Zdaniem 17% upijanie się pomaga zapomnieć o kłopotach szkolnych lub rodzinnych, a 24% uczniów nie ma na ten temat wyrobionego zdania.

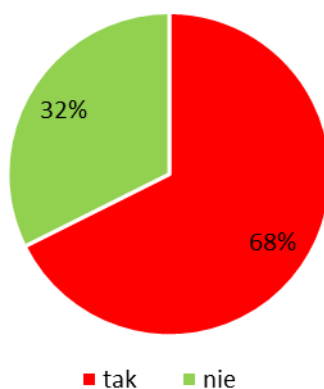
Przekonania uczniów technikum na temat alkoholu

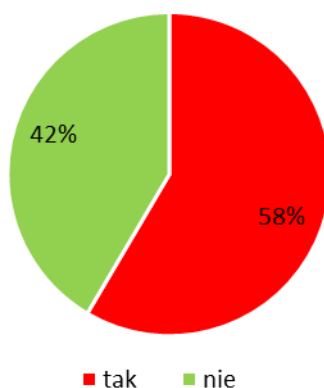
Problem narkotykowy i dopalacze w opinii dorosłych mieszkańców gminy

39% ankietowanych zna osobiście kogoś, kto zażywa narkotyki. Dwukrotnie mniejszy odsetek (18%) mieszkańców ma wśród znajomych osobę sięgającą po dopalacze. 2/3 respondentów stwierdza, że młodzież w gminie jest narażona na kontakt z narkotykami, a 58% ankietowanych – jako realne zagrożenie postrzega dopalacze. Zdaniem 62% osób uzyskanie dostępu do środków odurzających w okolicy nie jest trudne.

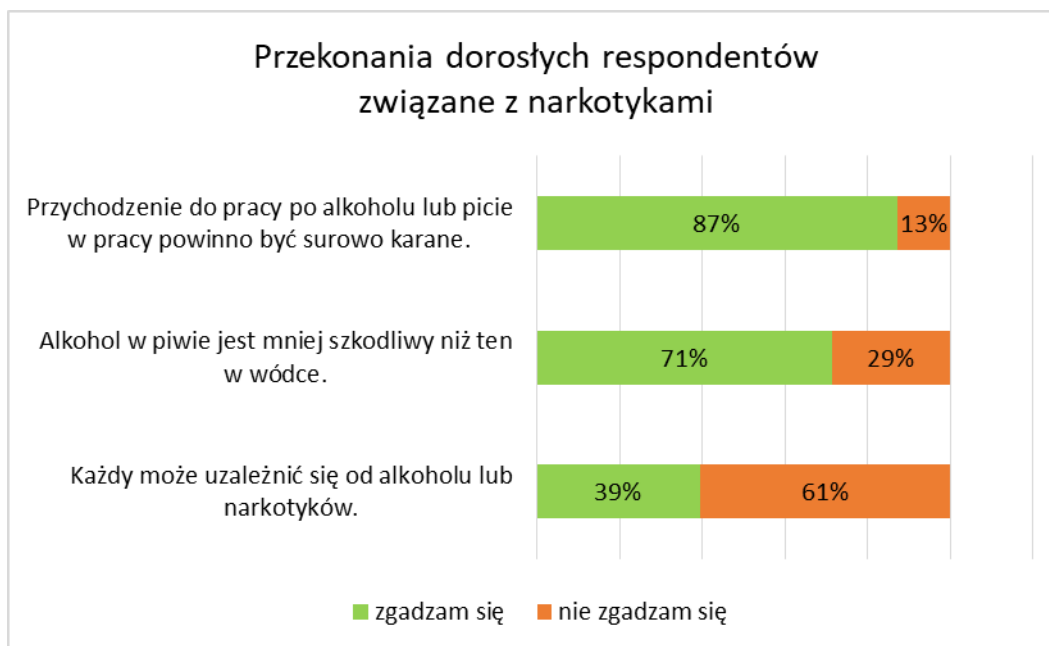
Czy młodzież w gminie jest narażona na kontakt z narkotykami?

Czy młodzież w gminie jest narażona na kontakt z dopalaczami?

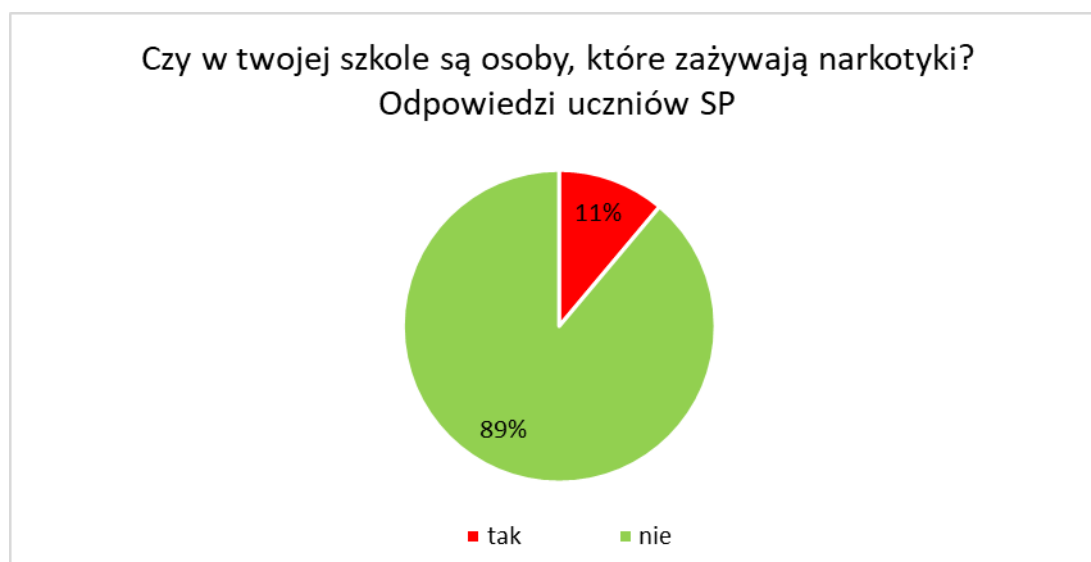
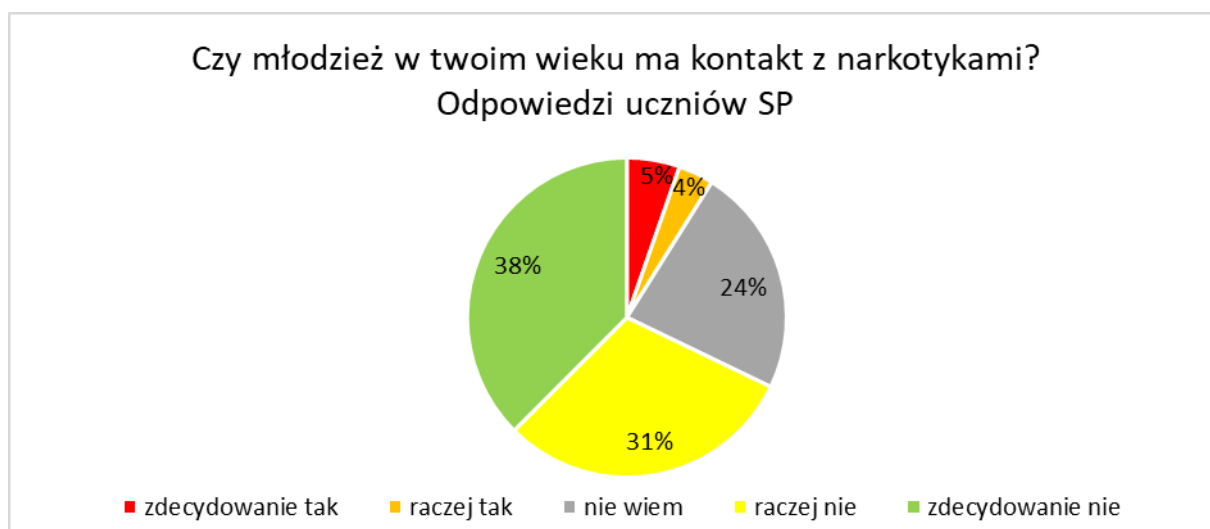

Ankietowani określali także swoje przekonania na temat narkotyków. 9 na 10 ankietowanych jest zgodnych co do tego, że problem z zażywaniem substancji psychoaktywnych staje się coraz poważniejszy. Większość osób (71%) ma świadomość, że nawet jednorazowy kontakt z narkotykiem może spowodować uzależnienie. Mniej jednoznaczna opinia panuje co do legalizacji niektórych rodzajów narkotyków – potocznie zwanych „miękkimi”. Ponad 1/3 mieszkańców jest za dopuszczeniem ich do legalnego obrotu.

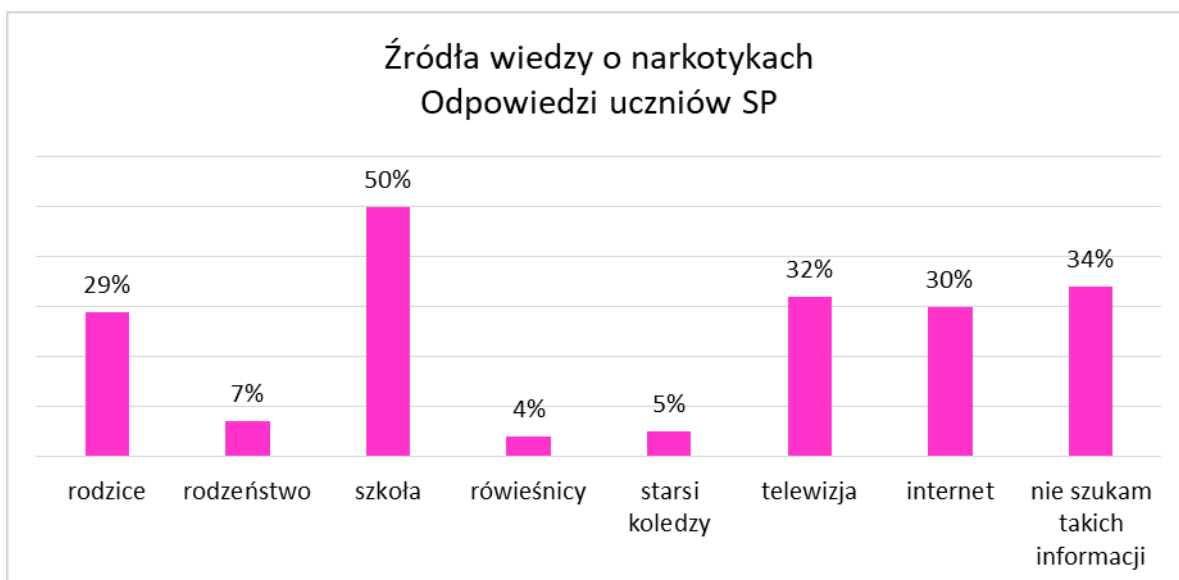
Problem narkotykowy w opinii uczniów szkoły podstawowej

Zdaniem większości uczniów, ich rówieśnicy raczej lub zdecydowanie nie mają kontaktu z narkotykami (w sumie 69%). Przeciwnego zdania jest 9% ankietowanych, a nie ma zdania w tej sprawie co czwarty uczeń. 13% badanych osobiście zna kogoś, kto zażywa narkotyki. 11% uczniów twierdzi, że w ich szkołach są osoby, które mają kontakt z narkotykami. 1 uczeń przyznał w ankiecie, że ma osobiste doświadczenia z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy. 13% przyznaje, że wie, od kogo mogą kupić środki psychoaktywne. Co istotne, co dziesiąty uczeń nie wyklucza sięgnięcia po narkotyki w przyszłości.

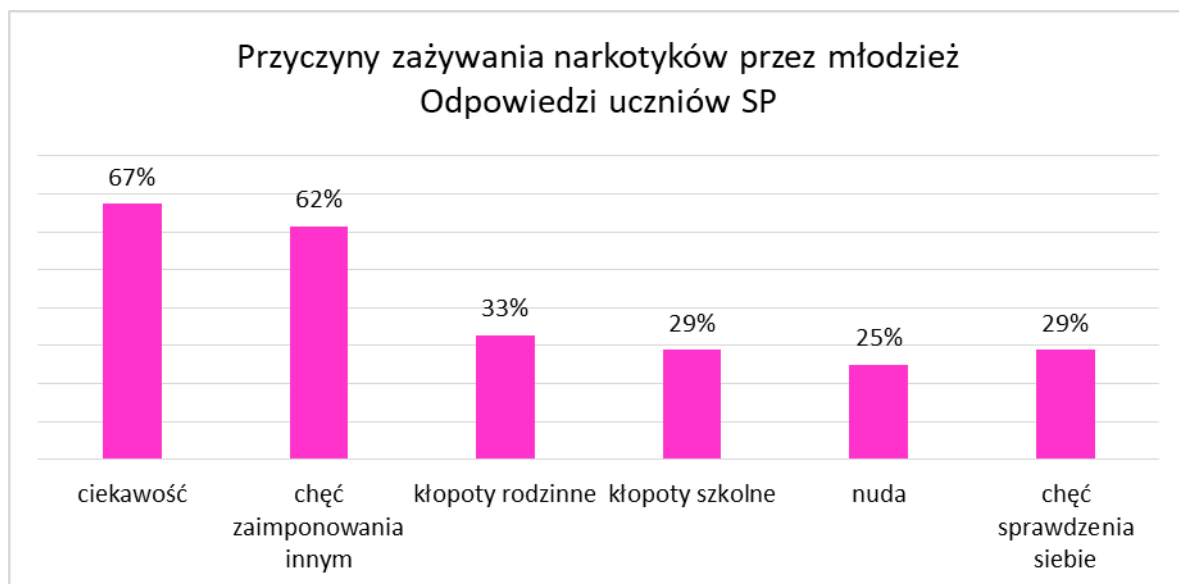

Około 1/3 uczniów szkół podstawowych poszukuje informacji o narkotykach w Internecie, co jest bardzo ryzykownym źródłem wiedzy. Podobna grupa korzysta w tym celu z telewizji (32%). Najczęściej wskazywanym źródłem wiedzy o środkach psychoaktywnych jest szkoła, którą wskazuje połowa ankietowanych. Dość często wiedza jest czerpana od rodziców (29%). Rówieśnicy i starsi

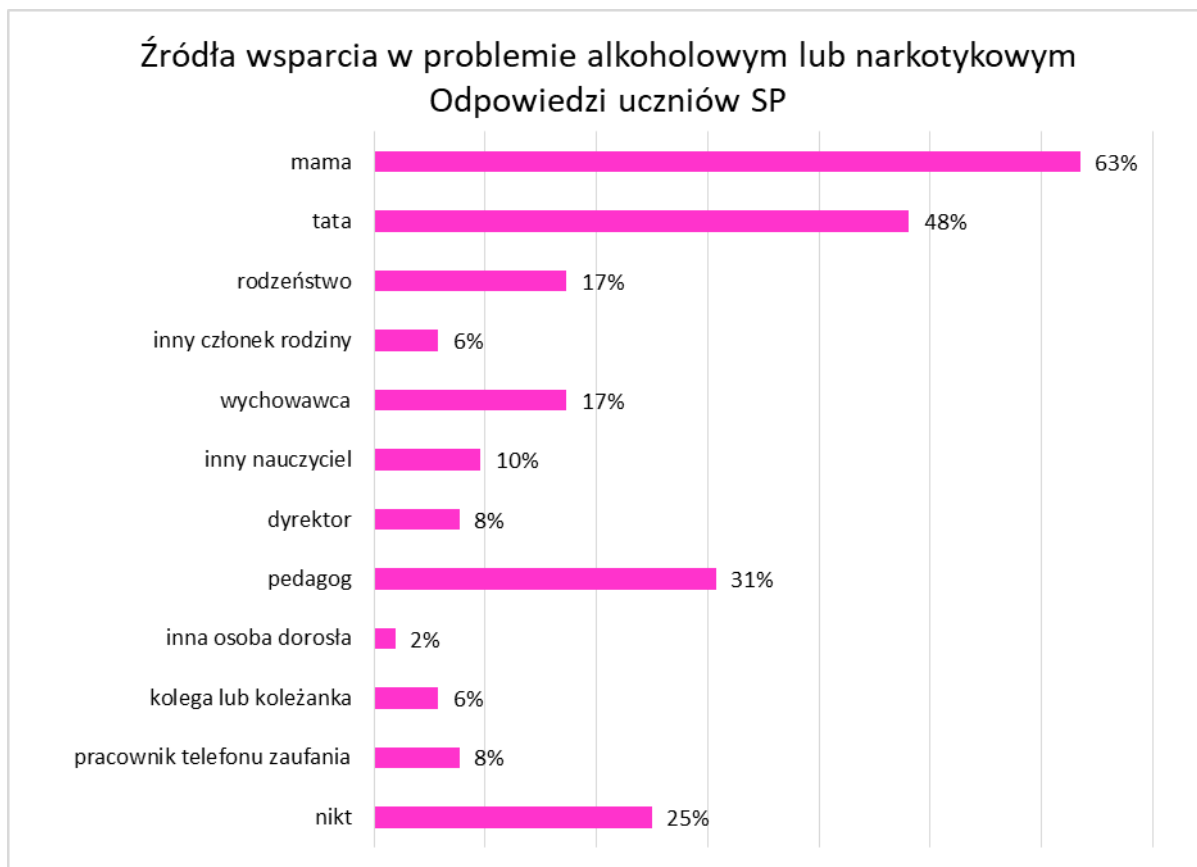
koledzy oraz rodzeństwo wymieniani są bardzo rzadko. Co trzeci uczeń deklaruje, że nie jest zainteresowany informacjami na temat narkotyków.

Młodzież najczęściej sięga po narkotyki ze względu na ciekawość (67%) oraz dla zaistnienia w grupie, zaimponowania rówieśnikom (62%). Mniejszą ilość wskazań uzyskały takie powody, jak: chęć sprawdzenia siebie (29%) oraz nuda (25%). Alarmujący jest odsetek osób, które w narkotykach widzą sposób radzenia sobie z kłopotami rodzinnymi i szkolnymi (odpowiednio 33% i 29%).

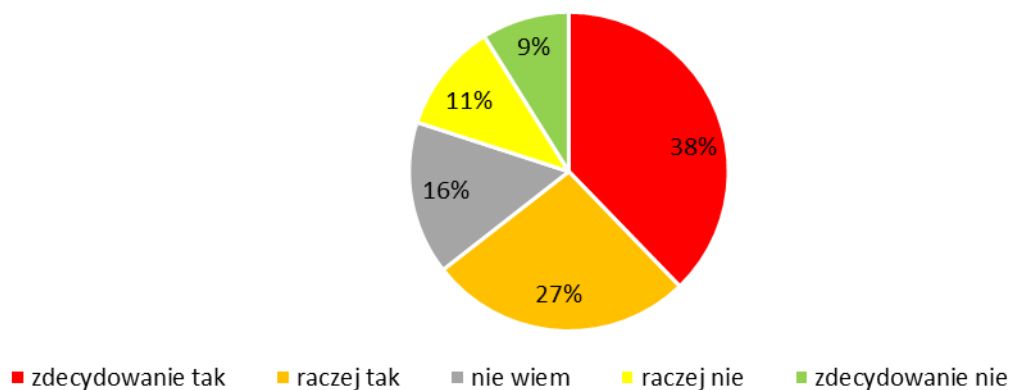
W przypadku problemu ze spożywaniem alkoholu lub zażywaniem narkotyków młodzież najchętniej zwróciłaby się do rodziców (mamy – 63%, taty – 48%). Zaufaniem co trzeciego ucznia szkoły podstawowej cieszy się też pedagog. Po 17% porozmawiałoby o swoim kłopotcie z rodzeństwem lub wychowawcą. Pozostałe osoby (inne członek rodziny, inny nauczyciel, dyrektor szkoły, kolega, pracownik telefonu zaufania, inna dorosła osoba) wymieniane są rzadko. Niepokojące jest, że co czwarty uczeń szkoły podstawowej nie zwróciłby się do nikogo po wsparcie.

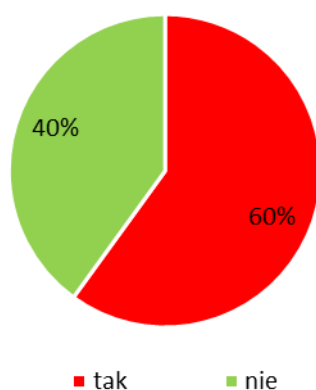
Problem narkotykowy w opinii uczniów technikum

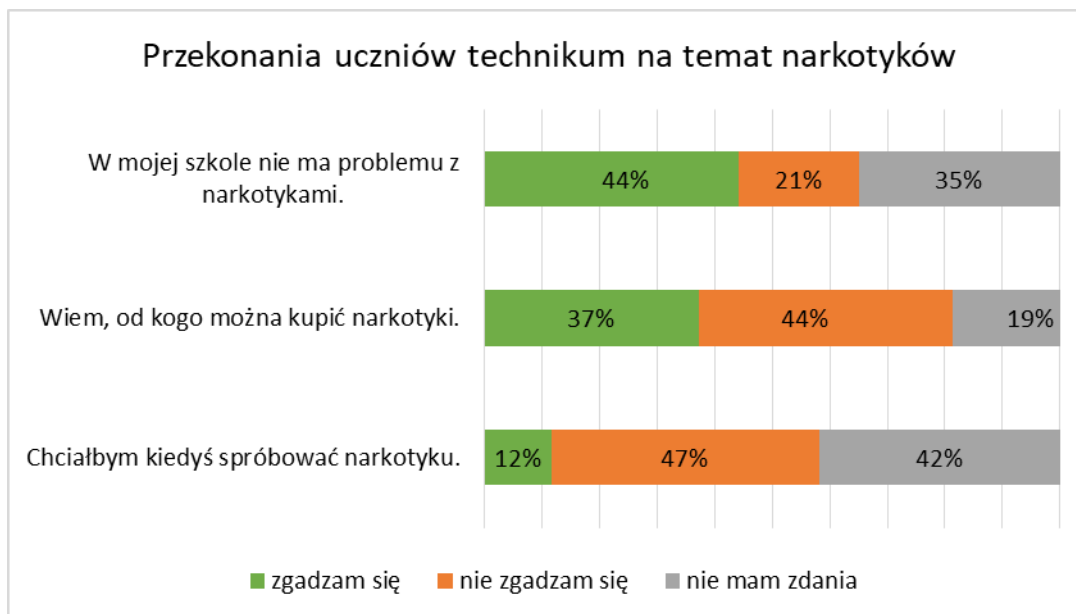
Przyglądając się rozkładowi wyników starszych uczniów, uczęszczających do technikum, można zauważyć, że problem środków odurzających (narkotyków i dopalaczy) dotyczy ich w znaczącym stopniu. 2/3 nastolatków jest o tym przekonanych. 20% twierdzi, że osoby w ich wieku nie mają kontaktu z tego typu substancjami. Co więcej, 64% uczniów technikum zna osobiście osobę zażywającą narkotyki, a 60% uważa, że chodzą oni do ich szkoły. 12 respondentów (27%) przyznało w ankiecie, że ma osobiste doświadczenia z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy. Połowa osób jest zdania, że nastolatki mogą bez problemu uzyskać dostęp do nielegalnych środków. Aż 37% przyznaje, że wie, od kogo mogą kupić środki psychoaktywne. Co istotne, co dziesiąty uczeń nie wyklucza sięgnięcia po narkotyki w przyszłości, a 40% nie wyklucza takiej możliwości.

Czy młodzież w twoim wieku ma kontakt z narkotykami?
Odpowiedzi uczniów technikum

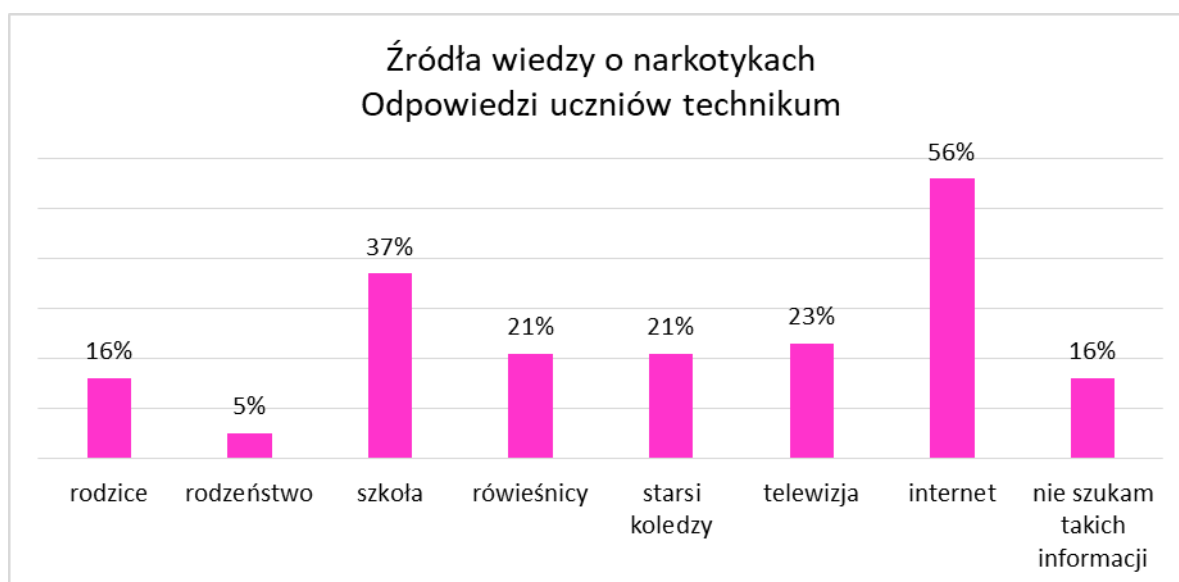

Czy w twojej szkole są osoby, które zażywają narkotyki?
Odpowiedzi uczniów technikum

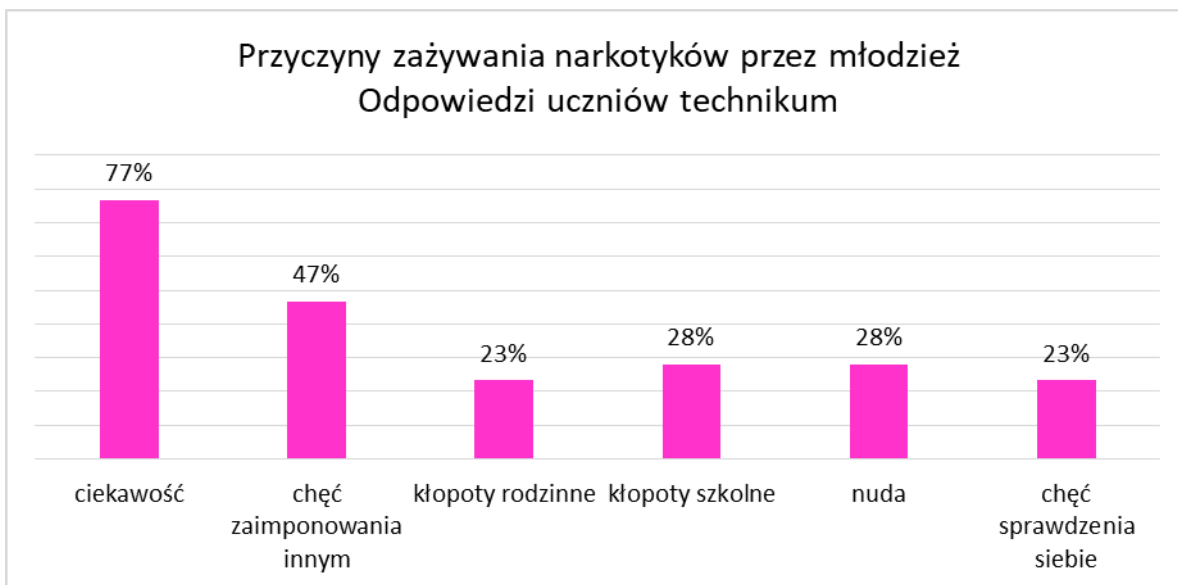

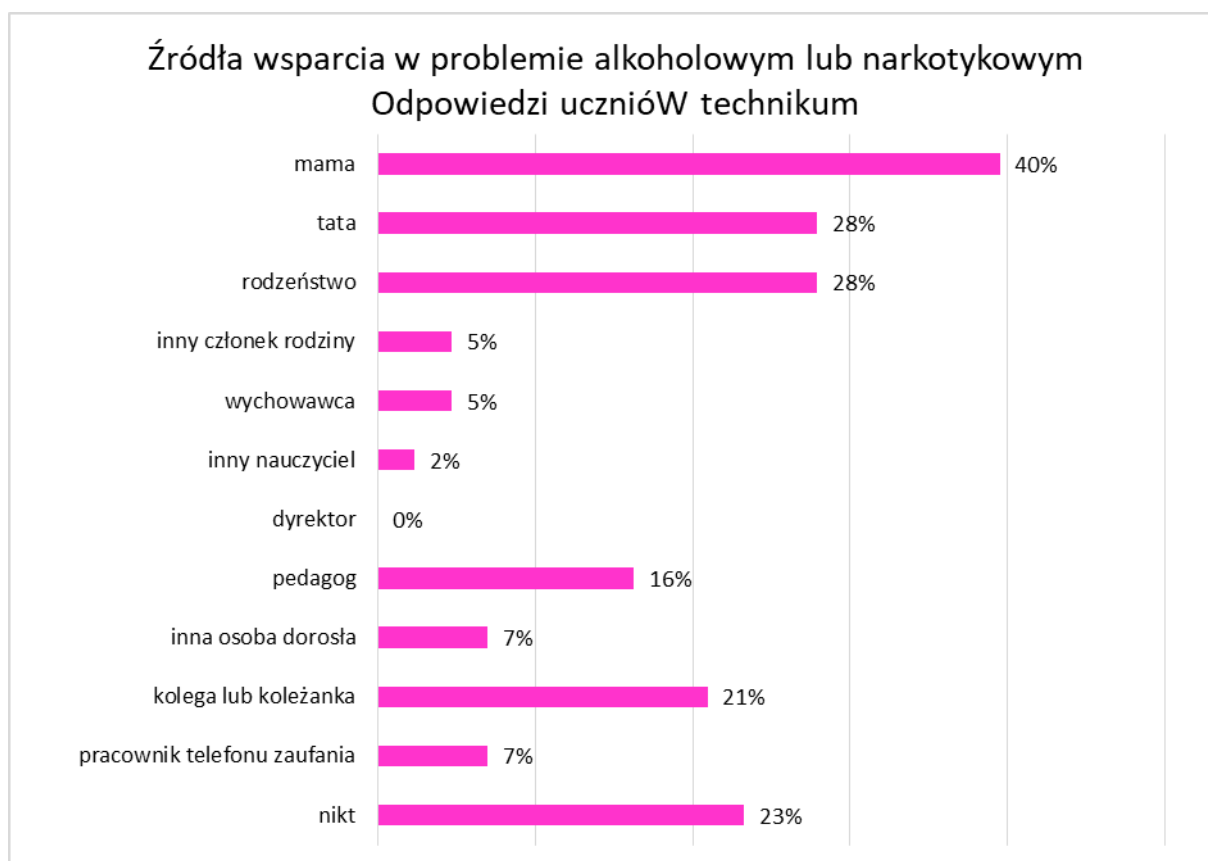
Ponad połowa uczniów technikum poszukuje informacji o narkotykach w Internecie. Ponad 1/3 ma okazję dowiedzieć się o nich w szkole. Co piąty nastolatek twierdzi, że informacje o środkach odurzających może otrzymać od rówieśników, starszych kolegów lub z telewizji. Nieco mniejszy odsetek wskazuje na rodziców lub przyznaje, że nie poszukuje takich informacji. 28% nastolatków deklaruje, że ich wiedza jest szczegółowa, zaś 56% ocenia ją jako ogólną. 7% uczniów ma niewielką wiedzę o narkotykach, zaś co dziesiąta osoba nie potrafi tego określić.

Młodzież w opinii ankieterów z technikum najczęściej sięga po narkotyki ze względu na ciekawość (77%). W odróżnieniu do młodszych respondentów, jest to zdecydowanie dominujący powód. Chęć zaimponowania innym jest wskazywana przez 47% osób. Pozostałe odpowiedzi (chęć zapomnienia o kłopotach rodzinnych, szkolnych, zabicie nudy, chęć sprawdzenia siebie) otrzymały od 23 do 38%.

Jeśli chodzi o osoby, do których młodzież z technikum byłaby gotowa zwrócić się o pomoc w przypadku problemu z zażywaniem narkotyków lub piciem alkoholu, to wskazują oni mniej źródeł wsparcia niż ich młodszy koledzy. Rozkład wyników jednak jest podobny. Najczęściej wskazywani są rodzice (mama – 40%, tata – 28%) oraz rodzeństwo (28%). Co piąta osoba porozmawiałaby z kolegą lub koleżanką, a 16% - z pedagogiem. 23% uczniów nie zwróciłoby się do nikogo o pomoc w przypadku uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Jakość spędzania czasu w gronie rodzinnym w opinii uczniów szkoły podstawowej

Uczniowie określali, jak często ich zdaniem zdarzają się poszczególne sytuacje rodzinne – zarówno te związane ze sposobami wspólnego spędzania czasu, jak i przejawami przemocy domowej. Zdaniem respondentów stosunkowo najrzadziej występuje wspólna zabawa rodziców. Na uwagę zwraca fakt, że respondenci jako częstsze uważają wspólne jedzenie posiłków niż codzienne rozmowy z rodzicami. $\frac{3}{4}$ uczniów postrzega wspólne rodzinne wyjścia jako zdarzające się przynajmniej raz w miesiącu lub częściej. $\frac{2}{3}$ ankietowanych ze szkół podstawowych jest zdania, że przynajmniej raz w tygodniu rodzice pomagają dzieciom w nauce.

	wspólna zabawa rodziców z dziećmi	pomoc dzieciom w odrabianiu zadań	wspólne wyjścia	rozmowa rodziców z dziećmi	wspólne jedzenie posiłków przez rodzinę
nigdy	9%	11%	11%	11%	9%
rzadziej niż raz w miesiącu	20%	7%	13%	13%	4%
przynajmniej raz w miesiącu	11%	15%	25%	9%	4%
przynajmniej raz w tygodniu	22%	27%	34%	11%	9%
codziennie	37%	40%	17%	56%	74%

Jeśli chodzi o postrzeganą przez uczniów częstość przemocy domowej, to $\frac{2}{3}$ osób jest przekonanych, że rodzice krzyczą na dzieci, w tym aż co piąty respondent uważa, że dzieje się to przynajmniej raz w tygodniu lub częściej. 28% uczniów sądzi, że w rodzinach występują takie zachowania jak bicie dzieci czy dawanie im klapsów, a według 13% ma miejsce zaniedbywanie potrzeb dzieci, wyzywanie ich lub obrażanie.

	bicie, dawanie klapsów dzieciom	poszturchiwanie, popychanie dzieci przez rodziców	krzyczenie rodziców na dzieci	niezajmowanie się dziećmi przez dłuższy czas	wyzywanie, obrażanie dzieci przez rodziców
nigdy	72%	89%	31%	87%	83%
rzadziej niż raz w miesiącu	21%	4%	42%	6%	9%
przynajmniej raz w miesiącu	2%	2%	9%	4%	2%
przynajmniej raz w tygodniu	2%	2%	9%	2%	4%
codziennie	4%	4%	9%	2%	2%

Jakość spędzania czasu w gronie rodzinnym w opinii uczniów technikum

Uczniowie technikum zdecydowanie najrzadziej obserwują sytuacje, kiedy rodzice pomagają dzieciom w nauce i odrabianiu zadań. 36% określa, że nigdy nie mają one miejsca. Za dość rzadkie zjawisko młodzież uznaje także wspólną zabawę dzieci i ich opiekunów. Tak jak w przypadku uczniów szkoły podstawowej, codzienne rozmowy w gronie rodzinnym są nieco rzadsze niż wspólne spożywanie posiłków. Ponad połowa nastolatków wychodzi gdzieś wspólnie z rodzicami przynajmniej raz w miesiącu.

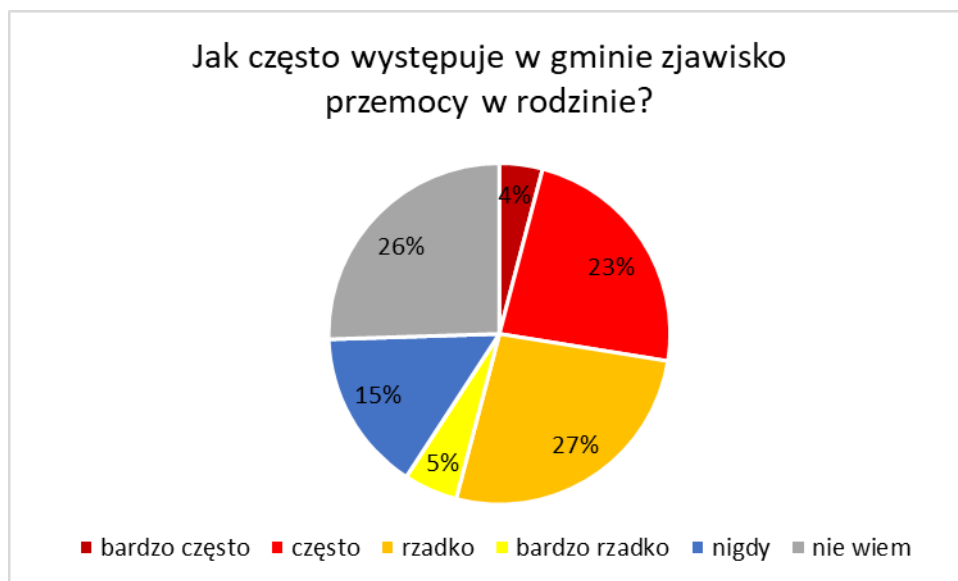
	wspólna zabawa rodziców z dziećmi	pomoc dzieciom w odrabianiu zadań	wspólne wyjścia	rozmowa rodziców z dziećmi	wspólne jedzenie posiłków przez rodzinę
nigdy	23%	36%	17%	5%	7%
rzadziej niż raz w miesiącu	26%	10%	29%	10%	10%
przynajmniej raz w miesiącu	36%	21%	24%	15%	12%
przynajmniej raz w tygodniu	8%	12%	21%	29%	17%
codziennie	8%	21%	10%	41%	54%

Jeśli chodzi o postrzeganą przez uczniów częstość przemocy domowej, to podobnie jak w szkole podstawowej, 2/3 osób jest przekonanych, że rodzice krzyczą na dzieci, w tym co piąty respondent uważa, że dzieje się to przynajmniej raz w tygodniu lub częściej. 28% uczniów sądzi, że w rodzinach występują takie zachowania jak bicie dzieci czy dawanie im klapsów, a według 20% zdarza się poszturchiwanie lub popychanie dzieci. Co czwarty nastolatek przynajmniej raz w miesiącu może być obrażany czy wyzywany w domu. 1/3 osób ocenia, że w rodzinach zdarza się zaniedbywanie dzieci przez opiekunów – około raz w miesiącu.

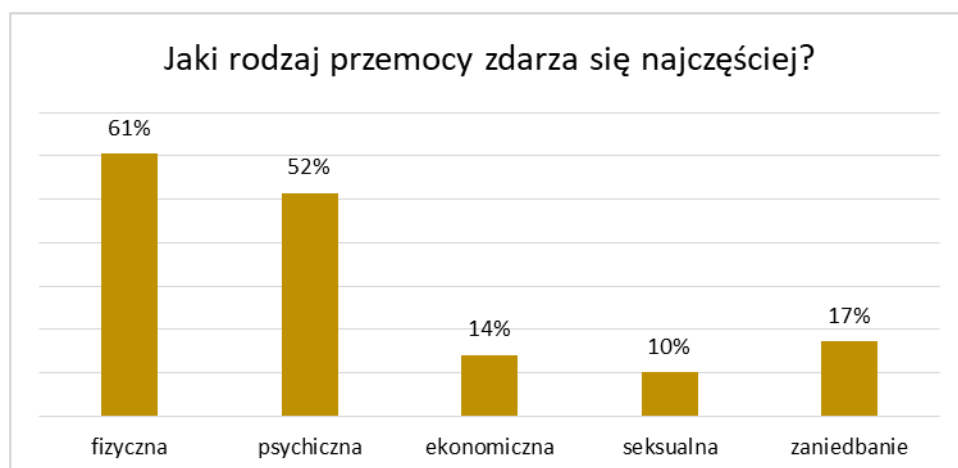
	bicie, dawanie klapsów dzieciom	poszturchiwanie, popychanie dzieci przez rodziców	krzyczenie rodziców na dzieci	niezajmowanie się dziećmi przez dłuższy czas	wyzywanie, obrażanie dzieci przez rodziców
nigdy	72%	80%	33%	68%	73%
rzadziej niż raz w miesiącu	15%	7%	23%	15%	5%
przynajmniej raz w miesiącu	5%	10%	23%	10%	15%
przynajmniej raz w tygodniu	8%	0%	18%	7%	5%
codziennie	0%	2%	5%	0%	2%

Problem przemocy w rodzinie w opinii dorosłych mieszkańców gminy

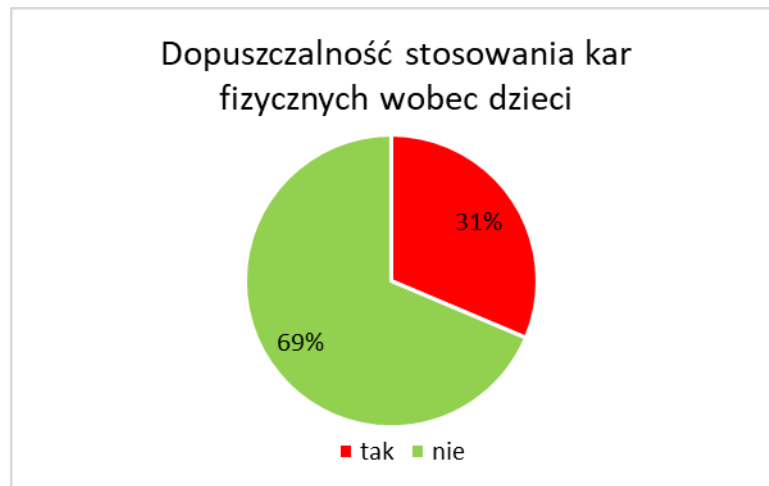
1/3 ankietowanych mieszkańców gminy osobiście zna kogoś, kto doświadcza przemocy w rodzinie i była jej świadkiem. 27% uznaje, że problem ten występuje często lub bardzo często w ich otoczeniu. 15% mieszkańców jest przekonanych, że nigdy nie dochodzi do stosowania przemocy wobec najbliższych w gminie.

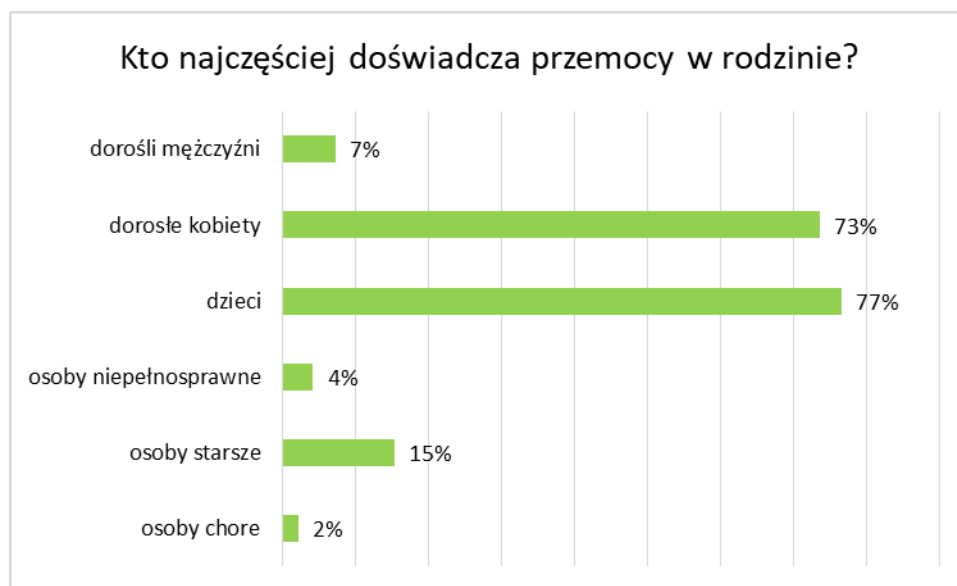
Według blisko 2/3 respondentów najczęściej w rodzinach występuje przemoc fizyczna, a połowa ankietowanych wskazuje także psychiczną. Zaniedbywanie potrzeb osób wymagających opieki (dzieci, osób niepełnosprawnych, chorych, starszych) dostrzega 17% respondentów. Co siódmy mieszkaniec wymienia przemoc ekonomiczną, a co dziesiąty – seksualną.

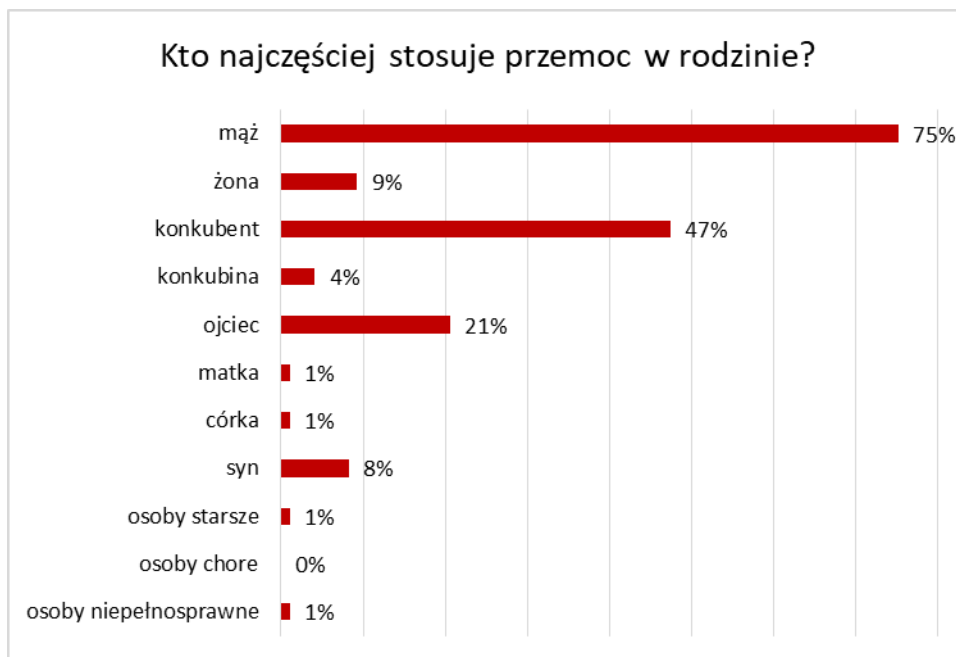

Bardzo niepokojący jest fakt, że co trzecia osoba jest gotowa zaakceptować stosowanie kar cielesnych wobec dzieci. Jest to odsetek respondentów, którzy mogą stosować przemoc wobec słabszych członków rodziny.

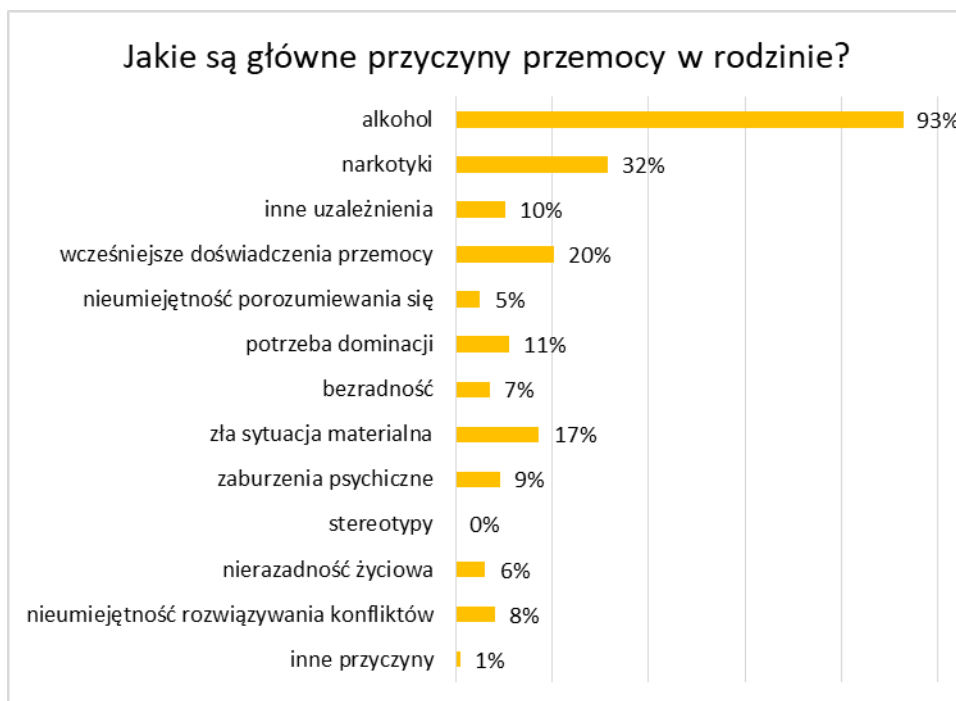

Badani mieszkańcy zostali także poproszeni o dokonanie charakterystyki osób uwięzanych w przemoc domową. Najczęściej ich zdaniem przemoc doświadczają dzieci i dorosłe kobiety. Pozostałe kategorie odpowiedzi (dorośli mężczyźni, osoby chore, niepełnosprawne i starsze) wybierane były rzadko. Respondenci stwierdzili, że najczęściej przemoc w rodzinie jest stosowana przez dorosłych mężczyzn: męża (75%), konkubenta (47%) oraz ojca (21%).

Za najczęstszą przyczynę zjawiska przemocy w rodzinie respondenci zdecydowanie uznają problem alkoholowy (93%). Kolejne, według ilości odpowiedzi, to: narkotyki (32%), wcześniejsze doświadczenia przemocy w rodzinie (20%), zła sytuacja materialna (17%). Pozostałe powody identyfikowane są przez nieliczne grono osób.

W poniższych tabelach przedstawiono częstość wskazań, jeśli chodzi o osobiste doświadczenie przemocy domowej oraz jej stosowanie przez ankietowanych. Im ciemniejsze wypełnienie danej komórki, tym częściej na tle innych wyników występowała odpowiedź.

Ogólnie, 20% ankietowanych ma za sobą przynajmniej jednokrotne doświadczenie przemocy fizycznej lub psychicznej. Zaniedbywanych było lub ciągle jest 5% respondentów, a wobec 11% osób stosowana była przemoc ekonomiczna. Znacznie mniejszy odsetek badanych przyznaje się do stosowania przemocy w rodzinie. Najczęściej jest to przemoc fizyczna (w sumie 15%) i psychiczna (9%), rzadziej zaniedbanie (2%) i przemoc ekonomiczna (4%).

Częstotliwość doświadczenia przez ankietowanych	Rodzaj przemocy			
	fizyczna	psychiczna	ekonomiczna	zaniedbanie
bardzo często	1%	4%	0%	3%
kilka razy	9%	12%	6%	1%
raz	10%	4%	5%	1%
nigdy	80%	80%	89%	95%

Częstotliwość stosowania przez ankietowanych	Rodzaj przemocy			
	fizyczna	psychiczna	ekonomiczna	zaniedbanie
bardzo często	0%	0%	0%	0%
kilka razy	7%	6%	4%	1%
raz	8%	3%	0%	1%
nigdy	85%	91%	96%	98%

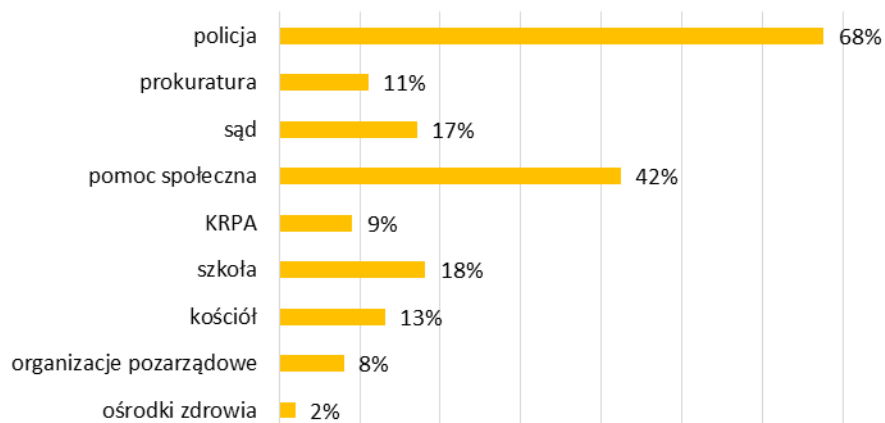
Spośród osób będących świadkami przemocy w rodzinie tylko 1/3 próbowała udzielić jakiejś formy pomocy. Najczęściej podejmowaną interwencją była rozmowa z osobą doświadczającą przemocy (67%), powiadomienie policji (63%) lub szkoły (50%) oraz rozmowa z osobą stosującą przemoc (52%). Nieco mniej osób powiadamiało pomoc społeczną (44%) czy starało się zapewnić opiekę dzieciom (38%). Co czwarty ankietowany udzielił pierwszej pomocy osobom poszkodowanym.

Jakiej formy pomocy udzielił/a Pan/i w sytuacji przemocy w rodzinie?

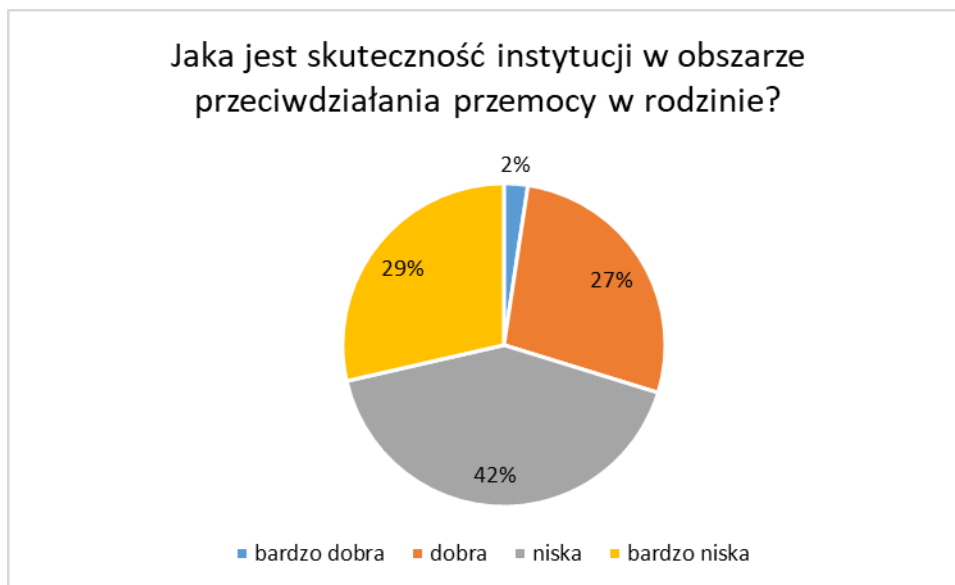

Co czwarty dorosły mieszkaniec gminy nie zna instytucji udzielających pomocy w sytuacji przemocy domowej. Osoby orientujące się w tym zagadnieniu najczęściej wskazują policję (68%), a w dalszej kolejności pomoc społeczną (42%). Co piąty ankietowany uważa, że szkoły mogą pomóc w problemie przemocy domowej. 17% wymienia sądy, a 11% - prokuraturę. Co dziesiąta osoba uważa, że działania może podjąć Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych lub organizacje pozarządowe. Kościół wskazuje 13% respondentów. Ogólnie ich skuteczność oceniana jest raczej nisko.

Służby udzielające pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie

Jaka jest skuteczność instytucji w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

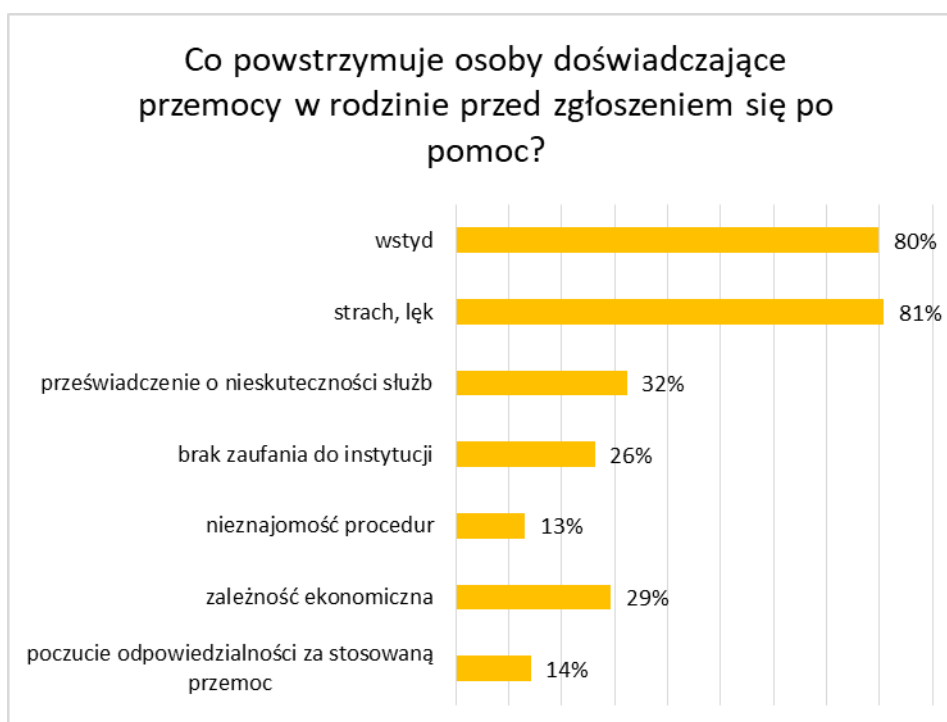
Spośród wymienionych instytucji największym zaufaniem i postrzeganą skutecznością działań cieszą się policja oraz pomoc społeczna. Najgorzej oceniane są w tym kontekście: kościół, służba zdrowia oraz organizacje pozarządowe. Około połowy ankietowanych uznaje działania sądu i szkoły za umiarkowanie skuteczne. Poniżej przedstawiono rozkład poszczególnych wyników (im ciemniejsze wypełnienie komórki, tym większy udział procentowy danej odpowiedzi w porównaniu do innych instytucji) oraz wskaźnik zaufania do instytucji obliczony na podstawie udzielonych przez badanych odpowiedzi (im wyższa wartość, tym wyższe zaufanie).

	policja	prokuratura	sąd	pomoc społeczna	KRPA	szkoła	kościół	org. pozarządowe	ośrodki zdrowia
wskaźnik zaufania	2,62	2,02	2,08	2,47	1,87	1,96	1,69	1,55	1,35
skuteczne	64%	33%	31%	58%	25%	25%	27%	14%	7%
umiarkowanie skuteczne	33%	37%	46%	31%	38%	46%	16%	27%	22%
nieskuteczne	3%	30%	23%	11%	38%	29%	57%	59%	72%

Działania, które zdaniem badanych najskuteczniej zapobiegają problemowi przemocy w rodzinie, to przede wszystkim izolacja osoby stosującej przemoc, którą wskazuje 73% respondentów. 1/3 ankietowanych za konieczne uznaje psychologiczne wsparcie osoby doświadczającej przemocy, a 21% - zapewnienie jej schronienia. Co piąty mieszkaniec docenia działania edukacyjne i profilaktyczne. Praca zespołów interdyscyplinarnych i oddziaływania korekcyjne dla osób stosujących przemoc wymieniane są przez niewielką liczbę osób.

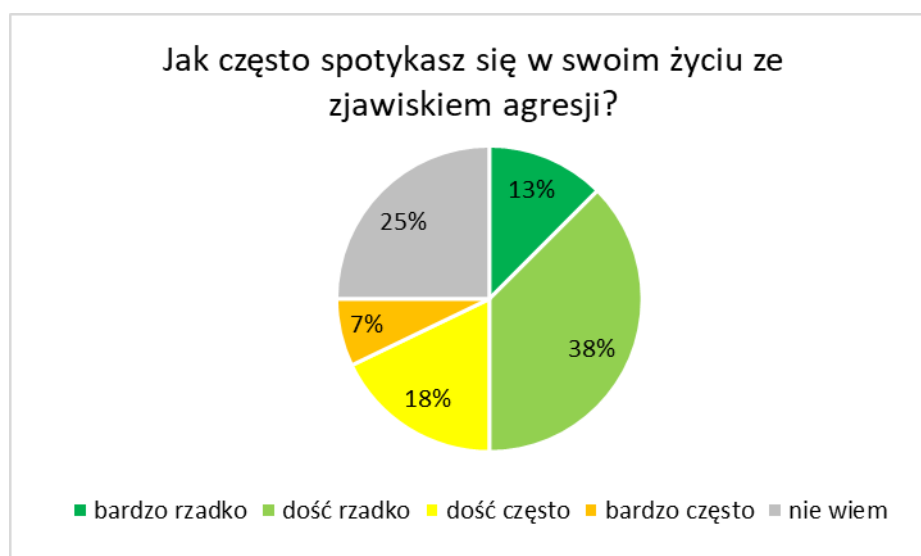

Z perspektywy ankietowanych mieszkańców gminy, głównymi przyczynami nieposzukiwania pomocy przez osoby doświadczające przemocy domowej, są ich emocje: strach lub lęk (81%) oraz wstyd (80%). Około 1/3 badanych wskazuje takie czynniki, jak przeświadczenie o tym, że oferowana przez instytucje pomoc nie będzie skuteczna oraz zależność ekonomiczna osób doświadczających przemocy. 26% odpowiedzi wiąże się z brakiem zaufania do służb. Nieliczne osoby wskazywały na brak znajomości procedur czy poczucie odpowiedzialności osoby doświadczającej przemocy za swoją sytuację.

Problem przemocy w rodzinie w opinii uczniów szkoły podstawowej

Ankietowana młodzież na ogół rzadko spotyka się z agresją w swoim życiu. Istnieje jednak grupa około 25% uczniów, którzy oceniają, że często lub bardzo często są narażeni na tego typu niebezpieczne sytuacje.

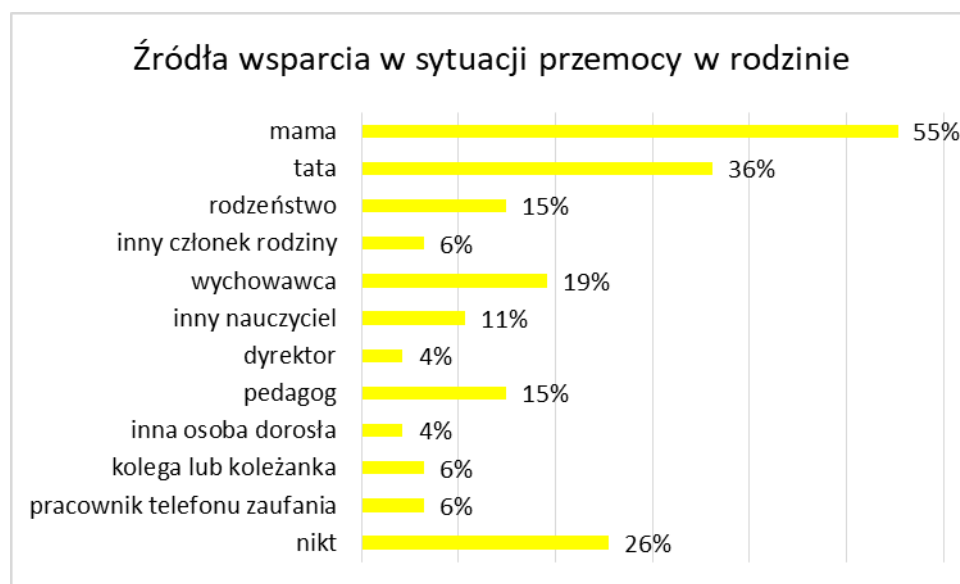

Uczniów szkoły podstawowej poproszono o określenie, jakich form przemocy w rodzinie doświadczają. Ogólnie 63% dzieci deklaruje, że przynajmniej raz doświadczyło przemocy ze strony rodziców. Najczęściej jest to bicie (dotyczy 46% ankietowanych), krzyczenie rodziców (61%) i wyzywanie (34%). Co czwarty uczeń bywa szarpany, a 17% - policzkowanych, wyśmiewanych czy poniżanych. Co dziesiątej osoby dotyczy groźenie, zastraszanie, zamykanie w samotności. 19% dzieci ma poczucie, że rodzice nie są zainteresowani ich problemami. Zmuszanie do prostytucji lub innych czynności seksualnych dotyczy około 4% respondentów. Szczegółowe wyniki przedstawiają poniższe tabele.

	bicie	szarpanie	policzkowanie	wyzwiska	krzyki
bardzo często	4%	4%	2%	11%	11%
kilka razy	15%	6%	4%	17%	33%
raz	28%	15%	11%	6%	17%
nigdy	54%	76%	83%	66%	39%
	groźby	zastraszanie	zaniedbywanie potrzeb żywieniowych	zamykanie w samotności	poniżanie
bardzo często	4%	4%	0%	4%	4%
kilka razy	4%	4%	2%	2%	6%
raz	4%	2%	2%	7%	8%
nigdy	89%	91%	96%	87%	83%

	wyśmiewanie	zakazy	rzucanie przedmiotami	brak zainteresowania problemami dziecka	odbieranie pieniędzy
bardzo często	4%	6%	2%	2%	0%
kilka razy	8%	31%	9%	6%	4%
raz	6%	26%	6%	11%	11%
nigdy	83%	37%	83%	81%	85%
	przekupywanie	wynoszenie z domu wspólnej własności	wymuszanie pożycia seksualnego	zmuszanie do oglądania materiałów pornograficznych	zmuszanie do prostytucji
bardzo często	0%	0%	2%	0%	0%
kilka razy	2%	4%	2%	2%	2%
raz	2%	2%	2%	4%	2%
nigdy	96%	94%	94%	94%	96%

Respondenci najchętniej po pomoc w sytuacji doświadczania przemocy domowej zwróciliby się do mamy (55%), taty (36%), wychowawcy (19%), pedagoga albo rodzzeństwa (po 15%). Co czwarta osoba nie poszukiwałaby nigdzie wsparcia.

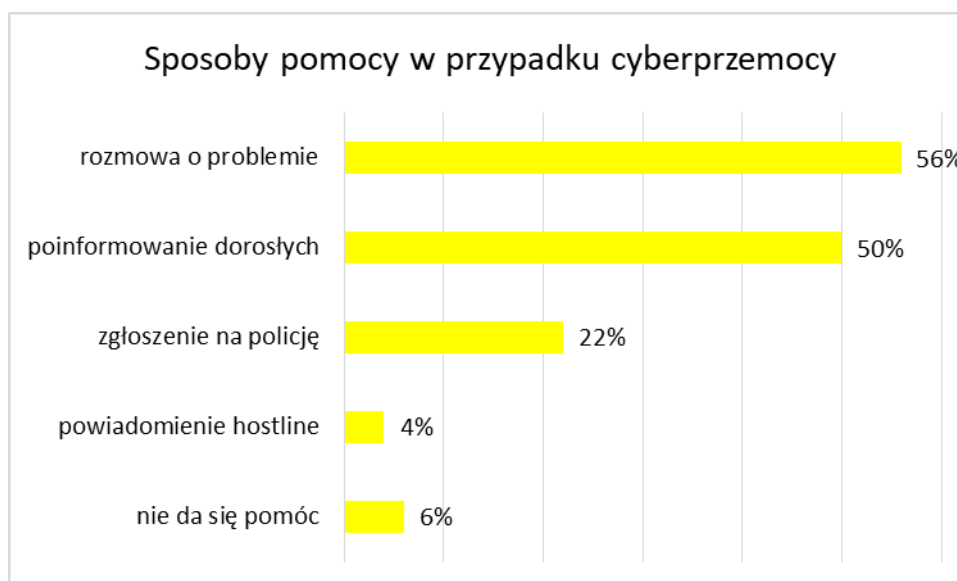

Jako najważniejsze przyczyny przemocy domowej uczniowie wskazują przede wszystkim uzależnienie od alkoholu (36%). W dalszej kolejności wymieniają narkotyki (23%), inne uzależnienia (21%) oraz trudności komunikacyjne (nieumiejętność porozumiewania się i rozwiązywania konfliktów), trudną sytuację materialną i zaburzenia psychiczne. Pozostałe przyczyny uzyskały mniej wskazań.

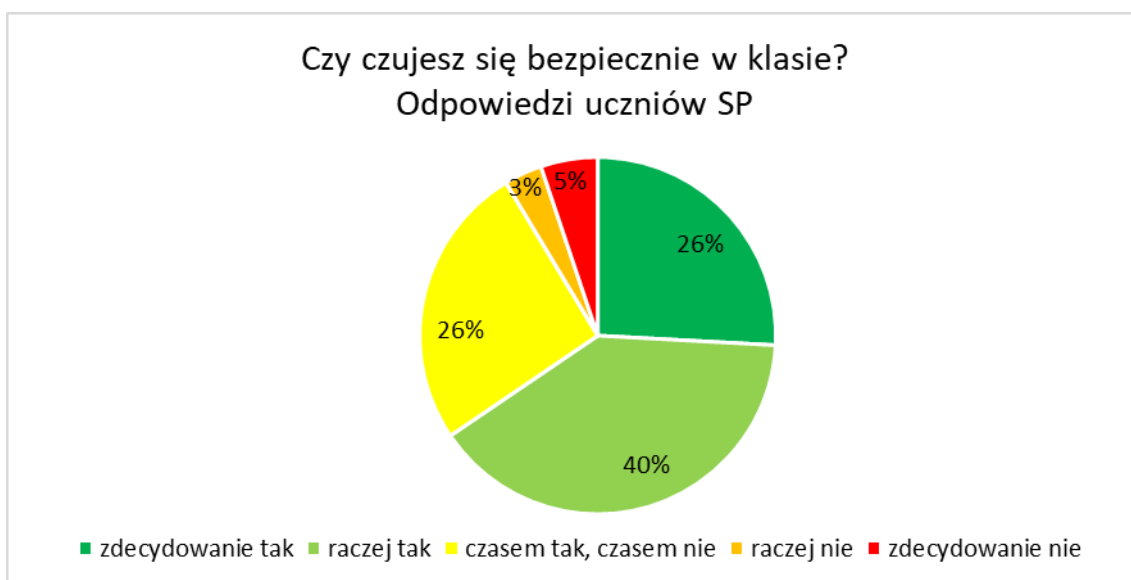
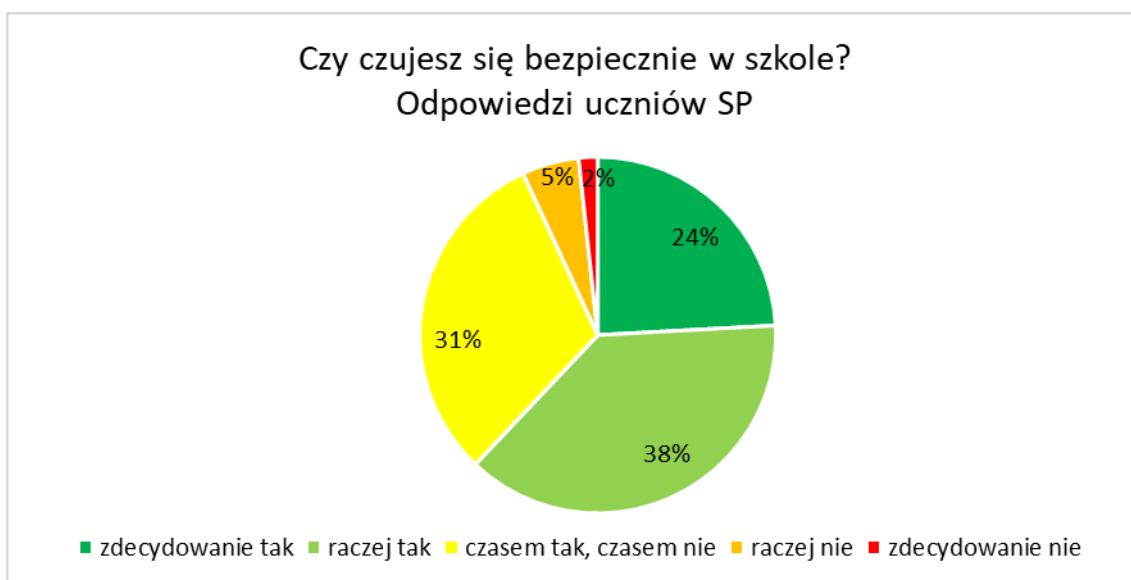
Jeśli chodzi o cyberprzemoc, to 14% uczniów szkoły podstawowej przyznaje, że zetknęli się osobiście z takim zjawiskiem (w szczególności obrażaniem, wyśmiewaniem za pomocą komunikatorów, grożenie, kradzież hasła lub loginu, wypytywanie o szczegóły prywatnego życia przez osoby nieznajome). Co czwarta osoba twierdzi, że takie zachowania dotknęły osobiście znaną im osobę. Jeden ankietowany przyznał, że jemu samemu zdarzyło się stosować cyberprzemoc.

$\frac{3}{4}$ uczniów starałoby się pomóc osobie doświadczającej przemocy w sieci, przede wszystkim za pomocą rozmowy o problemie (56%) lub poprzez poinformowanie osób dorosłych (rodziców, nauczycieli). Co piąta osoba gotowa byłaby zgłosić sprawę na policję, a jedynie 4% interweniowałoby poprzez powiadomienie hostline. 6% uczniów jest zdania, że nie da się nic zrobić w takiej sytuacji.

Problem przemocy szkolnej w opinii uczniów szkoły podstawowej

62% ankietowanych ze szkoły podstawowej czuje się w niej raczej lub zdecydowanie bezpiecznie. Okresowo braku poczucia bezpieczeństwa doświadcza 31% uczniów, a 7% odczuwa w swojej szkole zagrożenie. Bardzo podobny jest rozkład odpowiedzi w pytaniu o poczucie bezpieczeństwa w klasie.

Ankietowana młodzież określała także, jak często na terenie szkoły dochodzi do poszczególnych rodzajów przemocy. W tabeli umieszczono częstości poszczególnych odpowiedzi oraz wskaźnik, który ilustruje, z którymi zachowaniami uczniowie spotykają się najczęściej (im wyższy wynik, tym większa częstotliwość). Najbardziej zdarzają się takie sytuacje, jak groźenie, wymuszanie pieniędzy, zamykanie w pomieszczeniach, kradzieże oraz cyberprzemoc (wysyłanie obraźliwych smsów lub mmsów, umieszczanie nagrań lub zdjęć w Internecie bez zgody osób na nich uwiecznionych). Częściej niż raz w tygodniu występuje obgadywanie (w sumie 39%), wyśmiewanie (41%) i przezywanie (52%), czyli

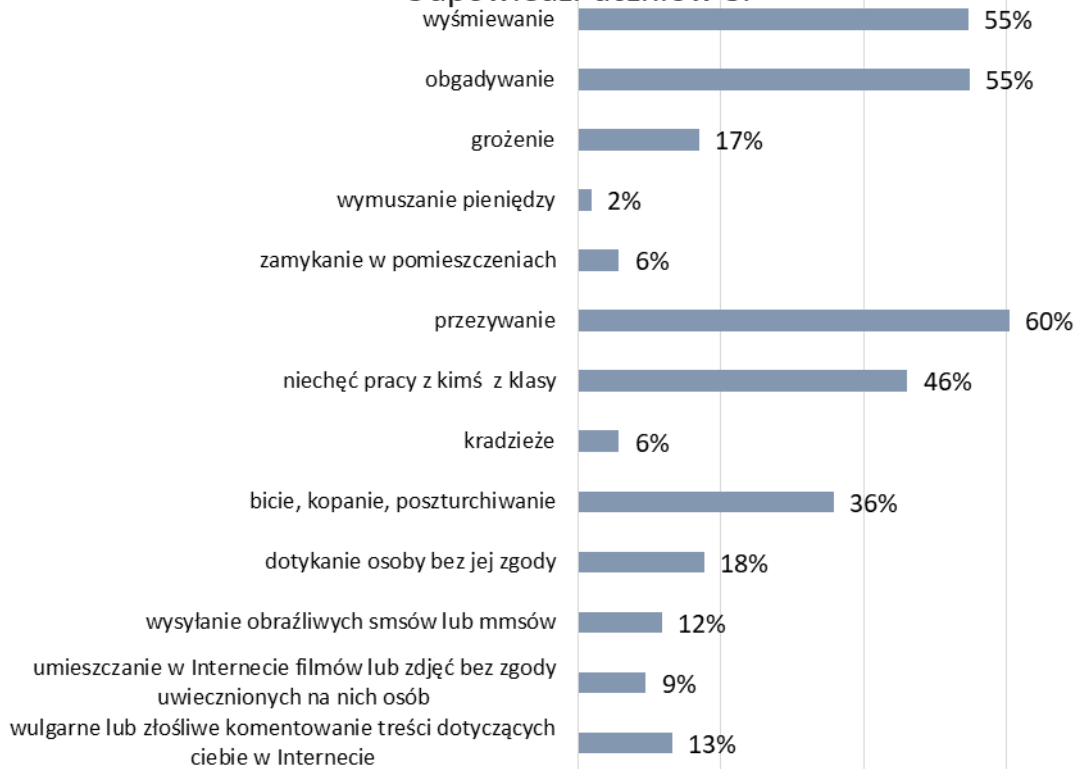
przejawy przemocy słownej oraz izolacja od grupy rówieśniczej (30%). Co trzecia osoba deklaruje, że przynajmniej raz w tygodniu występuje przemoc fizyczna (bicie, kopanie, poszturchiwanie), a zdaniami 12% ma miejsce dotykanie kogoś bez jego zgody.

Częstotliwość przejawów przemocy w szkole	wyśmiewanie	obgadywanie	grożenie	wymuszanie pieniędzy
nigdy	30%	25%	61%	95%
rzadziej niż raz w miesiącu	16%	18%	17%	5%
przynajmniej raz w miesiącu	13%	19%	13%	0%
przynajmniej raz w tygodniu	23%	21%	7%	0%
codziennie	18%	18%	2%	0%
wskaźnik częstotliwości	2,82	2,89	1,72	1,05
	zamykanie w pomieszczeniach	przezywanie	niechęć pracy z kimś z klasy	kradzieże
nigdy	73%	20%	31%	78%
rzadziej niż raz w miesiącu	18%	11%	28%	11%
przynajmniej raz w miesiącu	5%	17%	11%	7%
przynajmniej raz w tygodniu	2%	22%	11%	0%
codziennie	2%	30%	19%	4%
wskaźnik częstotliwości	1,42	3,30	2,57	1,40
	bicie, kopanie, poszturchiwanie	dotykanie osoby bez jej zgody	wysyłanie obraźliwych smsów lub mmsów	umieszczanie w Internecie filmów lub zdjęć bez zgody uwiecznionych na nich osób
nigdy	37%	52%	76%	80%
rzadziej niż raz w miesiącu	15%	24%	13%	15%
przynajmniej raz w miesiącu	15%	13%	4%	2%
przynajmniej raz w tygodniu	19%	6%	5%	4%
codziennie	15%	6%	2%	0%
wskaźnik częstotliwości	2,59	1,89	1,44	1,30

Sami ankietowani uczniowie przyznają, że najczęściej są obiektem słownych ataków (obgadywania, wyśmiewania, przezywania – po 55% - 60% wskazań), a w dalszej kolejności – niechęci do pracy z nimi w grupie (46%) i naruszania nietykalności cielesnej (bicie, kopanie, poszturchiwanie, dotykanie osoby bez jej zgody – 36%). Zdecydowanie najrzadziej ankietowani doświadczają wymuszania pieniędzy i kradzieży. Co szósta osoba przynajmniej raz spotkała się osobiście z wulgarnym komentowaniem umieszczanych przez nią treści w Internecie.

Doświadczanie form przemocy rówieśniczej przez respondentów

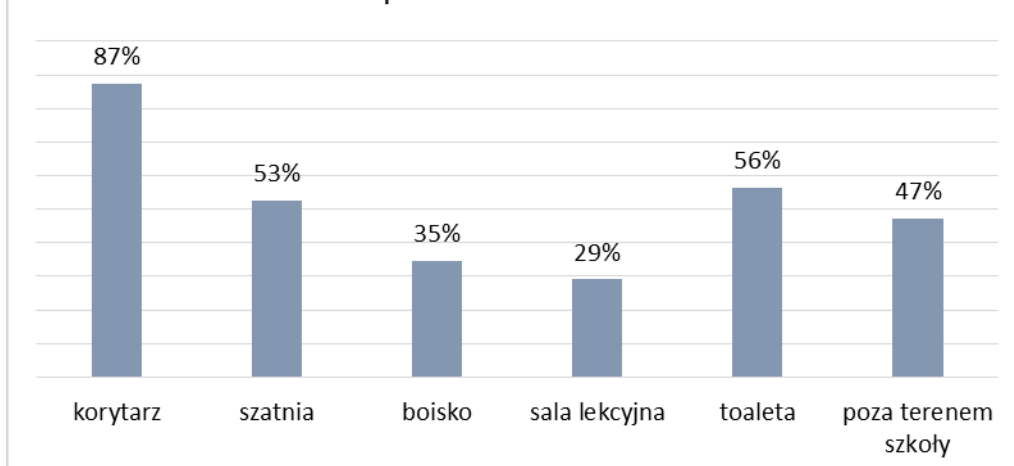
Odpowiedzi uczniów SP

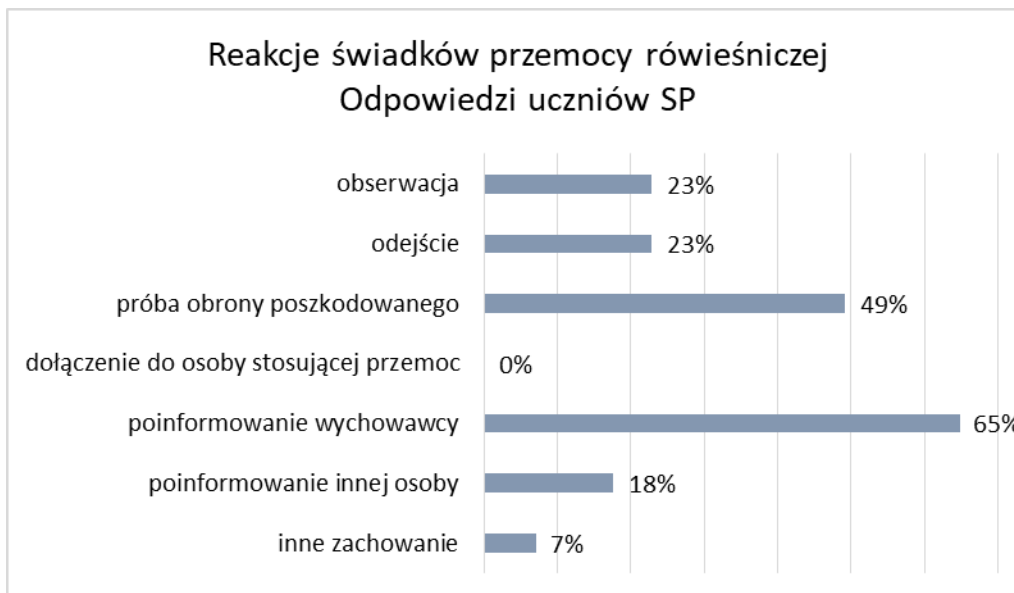
Najczęściej do przejawów przemocy dochodzi na korytarzach szkolnych (87%). Mniej odpowiedzi wskazuje na szatnie (53%) oraz toalety szkolne (56%). 35% uczniów twierdzi, że zachowania przemocowe mają miejsce na boisku, a 29% - w salach lekcyjnych. Blisko połowa uczniów wymienia miejsca poza terenem szkoły jako te, gdzie zdarza się krzywdzenie rówieśnicze.

Miejsca, gdzie dochodzi do przemocy rówieśniczej

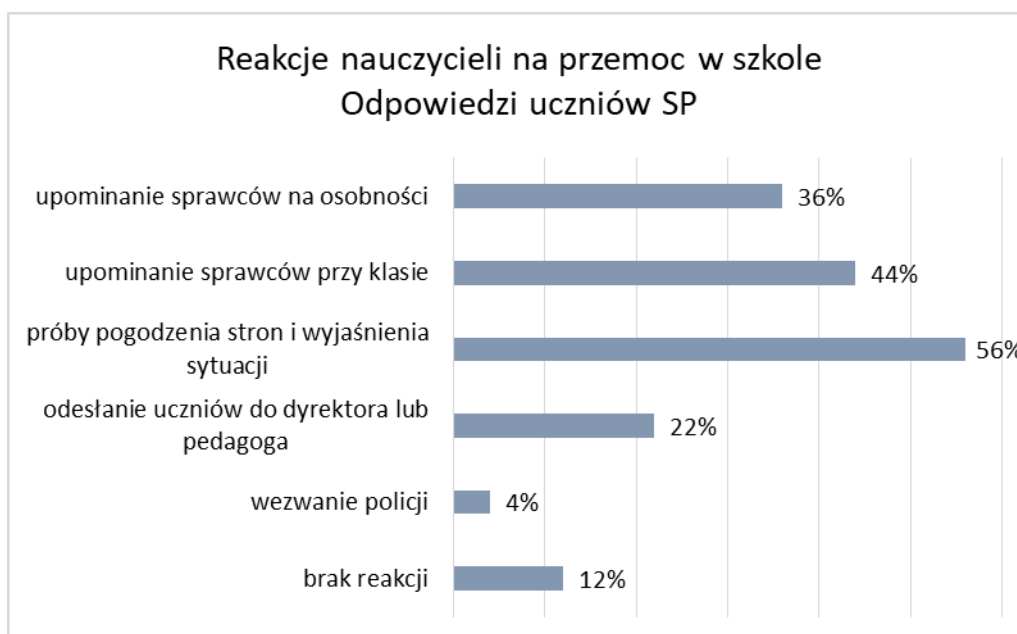
Odpowiedzi uczniów SP

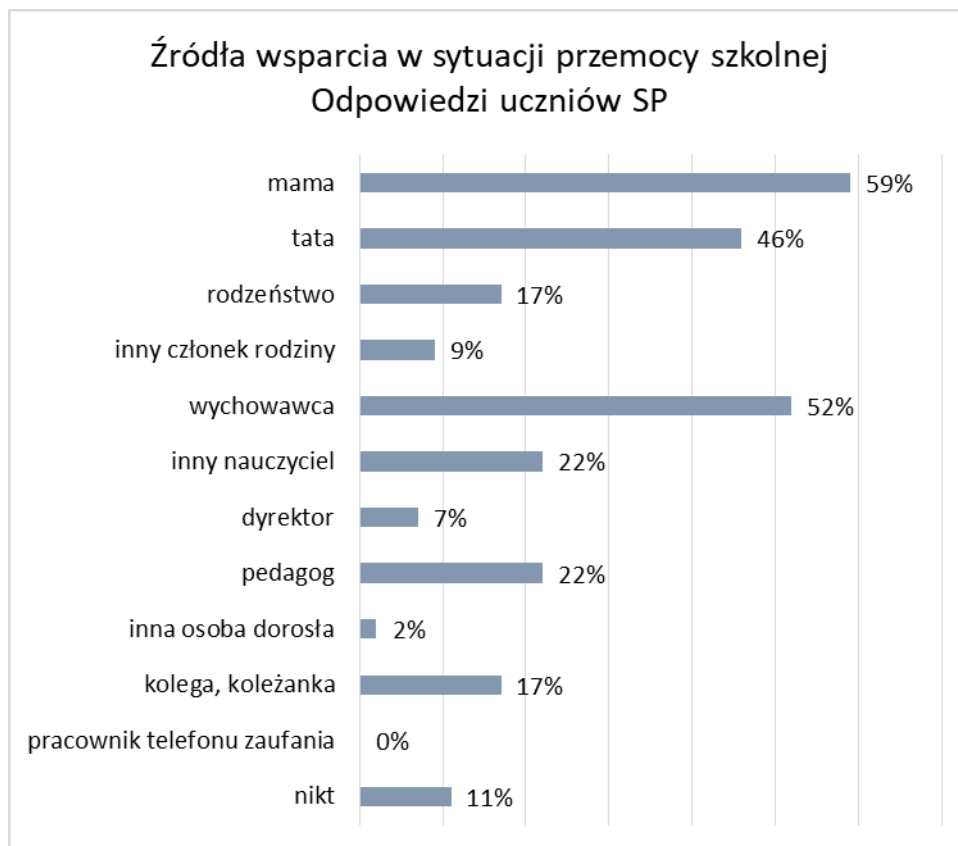
Ankietowani, kiedy stykają się z przemocą rówieśniczą, najczęściej przyjmują aktywną postawę. Połowa osób deklaruje próbę obrony poszkodowanego, a 2/3 informuje wychowawcę o problemie. Łącznie 46% czasami wybiera bierną postawę w obliczu zachowań przemocowych – obserwuje sytuację lub odchodzi z miejsca zdarzenia.

Blisko połowa uczniów nie jest pewna, czy nauczyciele wiedzą o przypadkach przemocy rówieśniczej mającej miejsce w szkole. Tylko 1/3 ankietowanych jest przekonana, że pedagodzy orientują się w tym temacie. Zdaniem uczniów najczęściej podejmowaną interwencją jest próba pogodzenia zwaśnionych stron i wyjaśnienie sytuacji (56%), a w dalszej kolejności upominanie osoby stosującej przemoc przy klasie lub na osobności (odpowiednio 44% i 36%). Zdaniem 1/5 młodzieży nauczyciele korzystają ze wsparcia pedagoga lub dyrektora. 12% twierdzi, że pracownicy szkoły nie podejmują żadnych działań.

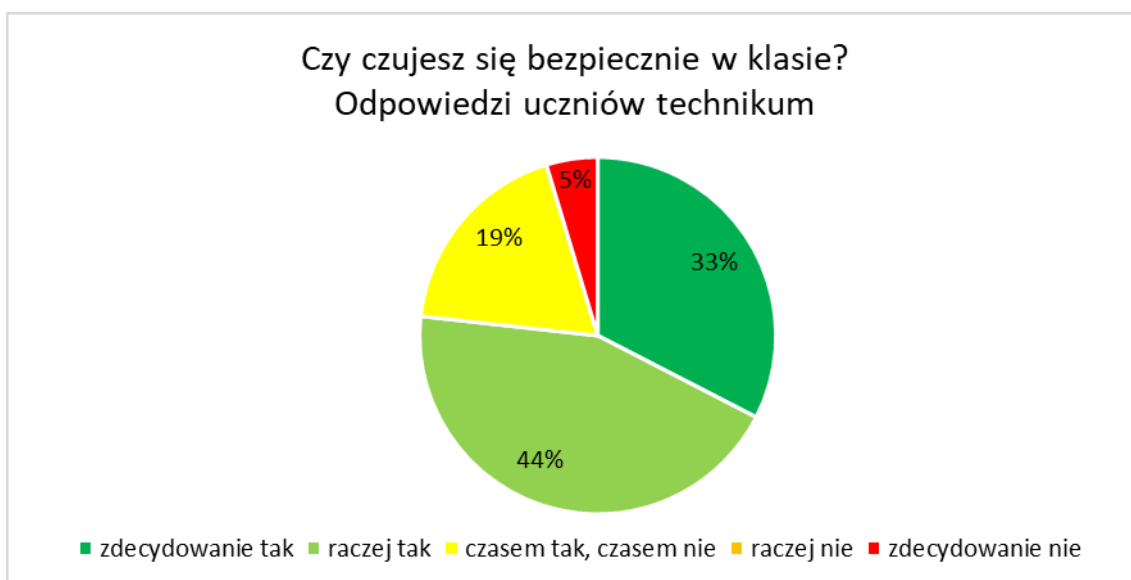

W przypadku problemu z przemocą rówieśniczą uczniowie szkoły podstawowej najczęściej poszukiwaliby pomocy u rodziców (mamy – 59%, taty – 46%) oraz wychowawcy (52%). Co piąty ankietowany porozmawiałby o problemie z pedagogiem lub innym nauczycielem. 17% wybrałoby wsparcie kolegi lub koleżanki. Co dziesiąta osoba nie poszukiwałaby wsparcia w takiej sytuacji.

Problem przemocy szkolnej w opinii uczniów technikum

86% ankietowanych z technikum czuje się w szkole raczej lub zdecydowanie bezpiecznie. Okresowo braku poczucia bezpieczeństwa doświadcza 5% uczniów, a 9% odczuwa w swojej szkole zagrożenie. Poczucie komfortu w klasie jest nieco niższe. Co piąty uczeń czasami nie czuje się tam bezpiecznie.

Podobnie jak w przypadku młodszych uczniów, ankietowani z technikum określali, jak często na terenie szkoły dochodzi do poszczególnych rodzajów przemocy. Porównując rozkłady odpowiedzi można zaobserwować, że u starszych respondentów maleje skala przemocy fizycznej i jej częstotliwość, wzrasta natomiast częstotliwość przemocy werbalnej, w szczególności obgadywania, które co najmniej raz w tygodniu dotyka 56% uczniów. Często dochodzi też do wyśmiewania, przezywania i niechęci do współpracy z kimś z klasy. Dość rzadko dochodzi do cyberprzemocy.

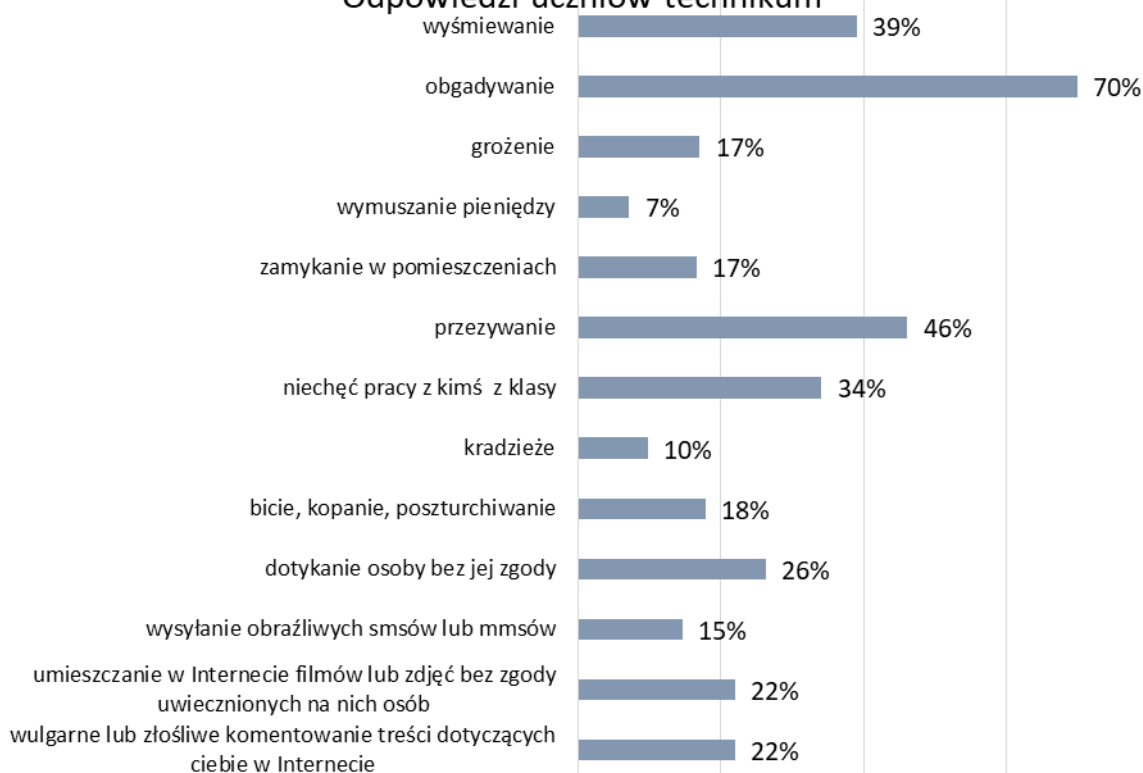
W tabeli umieszczono częstości poszczególnych odpowiedzi oraz wskaźnik, który ilustruje, z którymi zachowaniami uczniowie spotykają się najczęściej (im wyższy wynik, tym większa częstotliwość).

Częstotliwość przejawów przemocy w szkole	wyśmiewanie	obgadywanie	grożenie	wymuszanie pieniędzy
nigdy	45%	23%	67%	88%
rzadziej niż raz w miesiącu	17%	7%	23%	9%
przynajmniej raz w miesiącu	7%	14%	7%	0%
przynajmniej raz w tygodniu	14%	12%	0%	0%
codziennie	17%	44%	2%	2%
wskaźnik częstotliwości	2,40	3,47	1,47	1,19
	zamykanie w pomieszczeniach	przezywanie	niechęć pracy z kimś z klasy	kradzieże
nigdy	77%	40%	44%	81%
rzadziej niż raz w miesiącu	16%	19%	7%	12%
przynajmniej raz w miesiącu	2%	9%	14%	2%
przynajmniej raz w tygodniu	2%	7%	19%	0%
codziennie	2%	26%	16%	5%
wskaźnik częstotliwości	1,37	2,60	2,56	1,35
	bicie, kopanie, poszturchiwanie	dotykanie osoby bez jej zgody	wysyłanie obraźliwych smsów lub mmsów	umieszczanie w Internecie filmów lub zdjęć bez zgody uwiecznionych na nich osób
nigdy	79%	76%	72%	70%
rzadziej niż raz w miesiącu	19%	7%	12%	23%
przynajmniej raz w miesiącu	2%	2%	5%	2%
przynajmniej raz w tygodniu	0%	7%	9%	5%
codziennie	0%	7%	2%	0%
wskaźnik częstotliwości	1,23	1,63	1,58	1,42

70% respondentów z technikum przyznaje, że doświadczyło obgadywania. Odsetek uczniów przezywanych lub wyśmiewanych jest nieco niższy (odpowiednio 46% 39%). Co trzecia osoba bywa odtrącona przez rówieśników, a co czwarta – dotykana bez jej zgody. Osobiste doświadczenia cyberprzemocy są częstsze niż wynika z generalnych przekonań uczniów. Co piąta osoba była obiektem wulgarnych lub złośliwych komentarzy, a co siódma otrzymała obraźliwe smsy lub mmsy. Rzadziej zdarzają się groźby, kradzieże, zamykanie w pomieszczeniach, wymuszanie pieniędzy oraz przemoc fizyczna.

Doświadczanie form przemocy rówieśniczej przez respondentów

Odpowiedzi uczniów technikum

Respondenci z technikum najczęściej z przemocą rówieśniczą spotykają się na szkolnych korytarzach (49%) i poza terenem szkoły (46%). Miejscami rzadziej wskazywanymi są toalety (31%), szatnie (23%) i sale lekcyjne (29%). Na boisku bardzo rzadko dochodzi do przemocy.

Miejsca, gdzie dochodzi do przemocy rówieśniczej

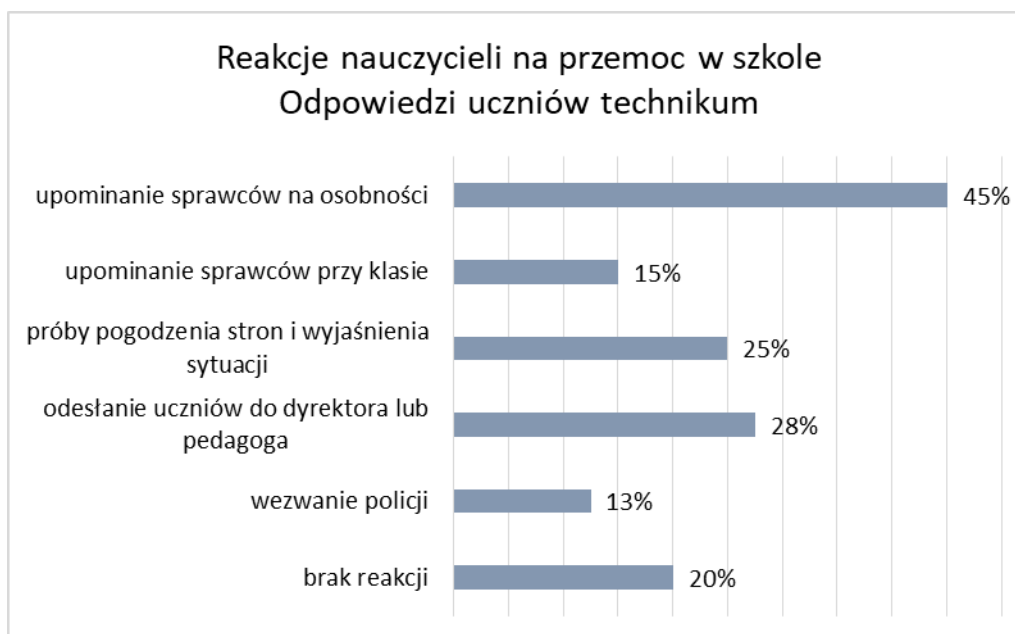
Odpowiedzi uczniów technikum

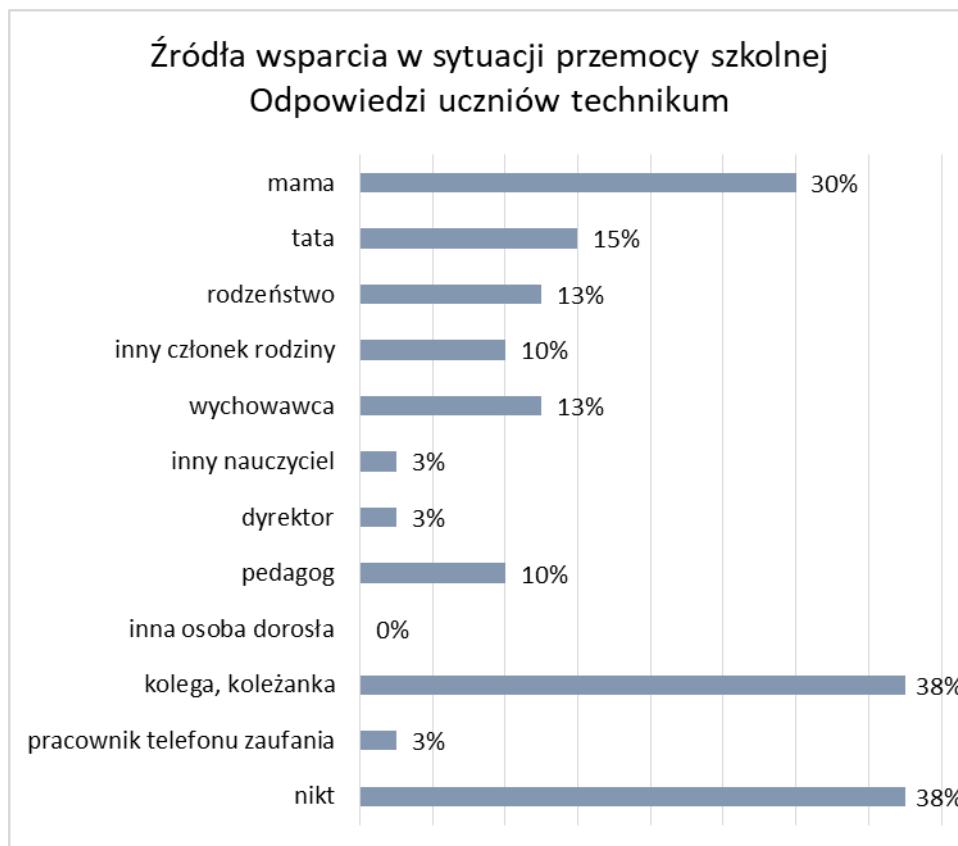
Ankietowani, kiedy stykają się z przemocą rówieśniczą, najczęściej próbują obronić poszkodowanego (48%). Drugą pod względem częstości wskazań reakcją jest bierna obserwacja (29%). Co piąta osoba informuje wychowawcę o przemocy. Stąd 58% uczniów twierdzi, że nauczyciele nie zawsze wiedzą o niebezpiecznych sytuacjach, jakie mają miejsce między uczniami.

Blisko połowa uczniów twierdzi, że nauczyciele reagują na zgłaszaną przemoc upominając na osobności osoby ją stosujące. Dość często korzystają także z interwencji pedagoga lub dyrektora szkoły. Według co czwartego respondenta nauczyciele próbują pogodzić zwaśnione strony. 13% wymienia wezwanie policji, a 15% - upominanie przy klasie jako metody radzenia sobie z przemocą w szkole. Co piąty uczeń twierdzi, że pracownicy szkoły nie podejmują żadnych działań.

W przypadku problemu z przemocą rówieśniczą aż 38% uczniów technikum nie zwróciłoby się do nikogo po wsparcie. Największym zaufaniem cieszą się koledzy i koleżanki (38%), a w dalszej kolejności członkowie rodziny – mama (30%), tata (15%) i rodzeństwo (13%). Co dziesiąta osoba skorzystałaby ze wsparcia wychowawcy lub pedagoga szkolnego.

Wnioski i rekomendacje

Problem alkoholowy

Ankietowani mieszkańcy szczególnie mocno akcentują problem uzależnienia od alkoholu w gminie. Upatrują w nim także głównej przyczyny występowania zjawiska przemocy domowej.

Deklarowane spożycie alkoholu jest umiarkowanie częste – co trzeci ankietowany twierdzi, że jest abstynentem, a podobny odsetek przyznaje, że spożywali napoje alkoholowe w ostatnim tygodniu. Do tych wyników należy jednak podchodzić z ostrożnością, ponieważ ponad 2/3 respondentów stanowiły kobiety, które (jak wynika z danych PARPA) spożywają dwukrotnie mniej alkoholu niż mężczyźni, piją także rzadziej niż oni. Jest więc bardzo prawdopodobne, że przy bardziej zrównoważonej próbie badawczej wynik byłby znacznie wyższy.

Co drugi mieszkaniec gminy Stronie Śląskie rozpoczął picie alkoholu przed ukończeniem 18 roku życia. Wśród niepełnoletnich uczniów technikum, grupa po inicjacji alkoholowej stanowi 75%. Przeciętnie pierwszy kontakt z alkoholem następuje w wieku 15 lat. Młodzież spożywa alkohol najczęściej okazjonalnie, głównie podczas imprez i na świeżym powietrzu. Motywuje ich przede wszystkim chęć uzyskania aprobaty społecznej i lepszej zabawy, wyluzowania się. Co trzeci nastolatek żywi ryzykowne przekonanie, że alkohol lub inne środki odurzające mogą pomóc w poradzeniu sobie z problemami rodzinnymi lub szkolnymi.

W opinii wszystkich ankietowanych grup (dorosłych, sprzedawców i uczniów) w okolicy są miejsca, gdzie niepełnoletnie osoby mogą kupić samodzielnie alkohol i zdarzają się próby jego zakupu. Najczęściej jednak dostęp do alkoholu zapewniają starsi koledzy, a w dalszej kolejności inni dorośli. Co drugi uczeń szkoły podstawowej uważa, że dobrym sposobem na dostęp do alkoholu jest podkradanie go rodzicom w domu. Warto tutaj podkreślić, że taką postawę może wzmacniać niejednoznaczne nastawienie opiekunów do tej kwestii (co trzeci starszy uczeń uważa, że rodzice dopuszczają picie niewielkich ilości przed ukończeniem pełnoletności) oraz unikanie rozmów na ten temat (2/3 pijącej młodzieży nie rozmawiała nigdy z rodzicami o alkoholu).

Alarmująca jest skala rozpowszechnienia problemu prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości – co czwarta osoba jest zdania, że zdarza się to często, a co trzecia – czasami.

Problem narkotykowy

Co trzeci dorosły mieszkaniec gminy Stronie Śląskie zna kogoś zażywającego narkotyki, a znaczna większość mieszkańców jest przekonana, że młodzież z gminy jest narażona na kontakt ze środkami psychoaktywnymi. Problem narkotykowy dotyczy przede wszystkim starszych uczniów, którzy wykazują większe zainteresowanie tym tematem, mają w gronie znajomych osoby sięgające po narkotyki i częściej niż ci ze szkoły podstawowej eksperymentują ze środkami odurzającymi. Skłania ich do tego przede wszystkim ciekawość i chęć zaistnienia w grupie, zaimponowania kolegom. 27% nastolatków z technikum przyznaje, że ma za sobą takie doświadczenie. Co czwarta osoba, podobnie jak w przypadku spożywania alkoholu, wskazuje na chęć rozwiązania trudności osobistych.

Osobami, do których gotowi byłiby się zwrócić młodzi ludzie przy problemie z używaniem substancji psychoaktywnych czy alkoholu, są rodzice i koledzy i pedagog. Im starsi uczniowie, tym rzadziej poszukują pomocy i tym mniej osób wymieniają jako potencjalne źródło wsparcia.

Przemoc w rodzinie

O skali zjawiska może świadczyć fakt, że 1/3 dorosłych mieszkańców gminy Stronie Śląskie, biorących udział w ankiecie, zna osobiście kogoś, kto doświadcza przemocy domowej. Najczęściej stosowaną formą jest przemoc fizyczna, a w dalszej kolejności – psychiczna. Co piąty respondent doświadczył takiej przemocy, a co dziesiąty przyznaje, że zdarzyło mu się stosować jakąś formę krzywdzenia. Co istotne, kary fizyczne wobec dzieci akceptuje co trzeci dorosły. Jako osobę stosującą przemoc w rodzinie najczęściej uważa się dorosłych mężczyzn (ojca, męża, konkubenta). Doświadczają jej przede wszystkim dzieci i dorosłe kobiety.

Ponad połowa mieszkańców nie podejmowała żadnej próby pomocy w sytuacji przemocy domowej, której była świadkiem. Najczęściej wybieranymi sposobami były rozmowy z osobą poszkodowaną, sprawcą przemocy, powiadomienie policji lub szkoły. Część ankietowanych nie zna instytucji wspierających w problemie przemocy w rodzinie. Poza policją i pomocą społeczną, pozostałe instytucje, które mogą przeciwdziałać i interweniować w takiej sytuacji, są spostrzegane jako niezbyt skuteczne. Jako najskuteczniejszy sposób radzenia sobie wymieniana jest izolacja osoby stosującej przemoc oraz psychologiczne wsparcie dla osoby jej doświadczającej. Znacznie mniejsza jest wiara w skuteczność takich form pomocy, jak praca zespołów interdyscyplinarnych, działania profilaktyczne, edukacyjne i korekcyjne.

Młodzież jest przekonana, że najczęściej w rodzinach zdarza się krzykowanie rodziców na dzieci (18% młodszych i 23% starszych ankietowanych twierdzi, że przynajmniej raz w tygodniu). Co piąty nastolatek uważa, że w domach dochodzi do stosowania przemocy fizycznej (bicia, dawania klapsów, nieco rzadziej poszturchiwania dzieci).

Jeśli chodzi o potencjał ochronny rodziny, to stosunkowo najczęściej członkowie rodziny jedzą wspólnie posiłki. Tylko 56% młodszych i 41% starszych uczniów określa rozmowy jako codzienny zwyczaj rodzinny. Rzadziej zdarzają się wspólne wyjścia, zabawa czy pomoc w odrabianiu lekcji. 3/4 młodzieży codziennie siada wspólnie z rodziną przy stole.

Przemoc szkolna

Większość uczniów czuje się w swoich szkołach bezpiecznie. Do najczęstszych aktów przemocy rówieśniczej zaliczają wyśmiewanie, obgadywanie, przezywanie (dotyczy ponad połowy respondentów) i niechęć do pracy z kimś w grupie. Rzadziej występuje przemoc fizyczna, kradzieże, zastraszanie czy cyberprzemoc. Sytuacje takie zdarzają się najczęściej w szkole podstawowej na korytarzach szkolnych, w szatniach i toaletach, a w technikum – na korytarzach oraz poza terenem szkoły. Młodszy ankietowani są bardziej skłonni korzystać ze wsparcia wychowawcy w takiej sytuacji, a starsi – podjąć się obrony osoby poszkodowanej.

Niestety, pracownicy szkoły nie zawsze wiedzą o problemach przemocy w szkole. Kiedy interweniują, koncentrują się na wyjaśnieniu sprawy, pogodzeniu uczniów i upominaniu sprawcy przemocy. W technikum częściej proszą o rozmowę pedagoga lub dyrektora. Co trzeci uczeń technikum i co

dziesiąty ze szkoły podstawowej nie zgłosiłby się do nikogo po wsparcie w problemie przemocy rówieśniczej.

Jak wynika z analizy wyników badań ankietowych, szczególnie istotne jest edukowanie rodziców w kwestii metod wychowawczych (brak akceptacji dla kar cielesnych), intensywna profilaktyka alkoholowa i narkotykowa już w szkole podstawowej (aby wyposażyć uczniów w kompetencje, które pozwolą im na ograniczenie zachowań ryzykownych), a także kształtowanie pozytywnych relacji rówieśniczych, aby zredukować częstość występowania przemocy słownej, werbalnej i cyberprzemocy (szczególnie wśród starszych uczniów) oraz przemocy fizycznej (w szkole podstawowej).

W kontekście powyższych wyników, można przedstawić następujące rekomendacje i kierunki działań w gminie:

1. Prowadzenie szeroko zakrojonej działalności profilaktycznej i wsparcie dla społeczności lokalnej:

- dostarczanie informacji, jakie są możliwe sposoby pomocy i rozwiązywania problemu uzależnień czy przemocy w rodzinie w lokalnym środowisku.
- poszerzenie dostępności pomocy psychologicznej i terapeutycznej na terenie gminy – zarówno dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków czy leków, jak i doświadczających trudności wychowawczych, rodzinnych, osobistych czy szkolnych – wszystkie te obciążenia wiążą się z większym ryzykiem uzależnień i stosowaniem przemocy.
- zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy interwencyjnej np. w postaci całodobowego telefonu zaufania dla osób doświadczających przemocy lub zmagających się z uzależnieniem i ich rodzin.
- prowadzenie programów korekcyjnych dla sprawców przemocy domowej (szczególnie dedykowane mężczyznom, którzy według opinii ankietowanych stanowią najliczniejszą grupę stosującą przemoc) powinno stać się niezbędnym elementem kompleksowych działań mających na celu zmniejszenie zjawiska przemocy.
- finansowanie wakacyjnych wyjazdów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin uzależnionych od alkoholu, problemem przemocy domowej.
- promowanie zdrowego stylu życia.

2. Prowadzenie kompleksowej działalności profilaktycznej wśród młodzieży, angażującej wszystkie ważne podmioty lokalne (ośrodek pomocy społecznej, szkoły, służbę zdrowia, policję, kościół, dom kultury, świetlice wiejskie, organizacje sportowe itp.) – skoordynowanej, mającej na celu kształtowanie uniwersalnych kompetencji i wzmacnianie zasobów chroniących przed podejmowaniem zachowań ryzykownych:

- w szkołach, zgodnie z zaleceniami PARPA działania powinny obejmować zarówno dostęp do indywidualnego specjalistycznego wsparcia dla uczniów, ich rodziców i nauczycieli, jak i profilaktykę w zespołach klasowych (dobre relacje rówieśnicze oraz klimat klasowy stanowią jeden z najważniejszych czynników chroniących nie tylko przed przemocą rówieśniczą, ale także wczesną inicjacją alkoholową, nikotynową, seksualną, sięganiem po narkotyki).
- warto korzystać ze szkolnych programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA (dostępne na stronie internetowej).

- profilaktyka cyberprzemocy powinna być regularnie prowadzona w szkołach w formie praktycznych zajęć. Młodzież często posiada powierzchowną wiedzę na temat sposobów reagowania w sytuacji przemocy w sieci. Także kompetencje dorosłych osób w tym zakresie powinny być podnoszone, jako że uczniowie często informują opiekunów o krzywdzeniu w sieci i oczekują pomocy.
- popularyzowanie wiedzy na temat instytucji i metod wsparcia, dostępnych dla młodzieży w trudnej sytuacji, w tym telefonów zaufania, stron internetowych.
- ze względu na duże zaufanie, jakim cieszą się pedagodzy szkolni i wychowawcy, warto zadbać o ich wsparcie (szkoleniowe, ale także superwizyjne np. w rejonowej poradni psychologiczno – pedagogicznej).
- monitorowanie skuteczności działań zwiększających bezpieczeństwo w szkole (warsztatów profilaktycznych, zajęć integracyjnych, szkoleń dla nauczycieli, indywidualnych interwencji).
- dostarczanie dzieciom i młodzieży jak najwięcej propozycji na spędzanie czasu wolnego w sposób aktywny i sprzyjający zdrowiu, zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty świetlic wiejskich i klubów młodzieżowych.
- akcentowanie roli rodziców jako osób, które mogą odgrywać kluczową rolę w profilaktyce ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży (ankietowani deklarują, że to do nich najchętniej zwróciliby się po pomoc, mają okazję dostrzec jako pierwsi niepokojące zachowania dzieci, większość opiekunów nie przeprowadza rozmowy z dziećmi na temat alkoholu), zapewnienie wsparcia w prowadzonych przez rodziców rozmowach z dziećmi.
- podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i udzielanie wsparcia w trudnych sytuacjach np. poprzez spotkania „Szkoły dla Rodziców” czy warsztaty tematyczne. Informacja o prowadzonych warsztatach powinna docierać do szerszego grona rodziców. Wzmocni to zasoby rodzinne i zwiększyło skuteczność profilaktyki prowadzonej w szkołach.

3. Działania kontrolne i szkoleniowe:

- szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych, członków GKRPA, zespołu interdyscyplinarnego.
- kontrole punktów sprzedaży alkoholu pod kątem przestrzegania Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- objęcie szczególnym zainteresowaniem miejsc częstego przebywania młodzieży (korytarze, boisko szkolne), gdzie najczęściej dochodzi do przemocy rówieśniczej oraz sięgania po substancje psychoaktywne – częstsze dyżury nauczycieli, zamontowanie monitoringu.
- ciągłe poszerzanie kompetencji przedstawicieli instytucji pomocowych zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w kierunku nowoczesnych sposobów pracy z rodzinami, w których występuje przemoc oraz zapewnienie pracownikom profesjonalnej superwizji, co pozwoli na ugruntowanie ich roli i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu i może ograniczyć skalę oraz skutki przemocy domowej w środowisku lokalnym.
- organizowanie spotkań tematycznych ze specjalistami terapii uzależnień czy psychoterapii dla pracowników szkół, przedszkoli, przedstawicieli służby zdrowia, księży (jako osób, do których mogą zwrócić się osoby poszukujące pomocy w radzeniu sobie z problemem przemocy czy uzależnieniem).

- 4. Okresowe monitorowanie skali problemu przemocy domowej, problemu alkoholowego, narkotykowego, przemocy szkolnej oraz cyberprzemocy, aby adekwatnie dostosowywać bieżącą działalność wszystkich zaangażowanych instytucji:**

- organizowanie regularnych spotkań podsumowujących i planujących dalszą współpracę.
- przeprowadzanie kontrolnych badań monitorujących efekty podjętych działań.

Bibliografia

- Integralna profilaktyka uzależnień w szkole: krótki poradnik psychologiczny, M. Dziewiecki (2003)
- Młodzież 2018, CBOS, red. M. Grabowska, M. Gwiazda (2019)
- Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki, ORE, J. Szymańska (2012)
- Profilaktyka w szkole, Z. Gaś (2006)
- Raport o stanie narkomanii w Polsce 2018, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii (2018)
- Uzależnienia. Geneza, terapia, powrót do zdrowia, B. Woronowicz (2009)
- Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015r., ESPAD, red. J. Sierosławski (2015)
- Vademecum skutecznej profilaktyki problemów młodzieży. Przewodnik dla samorządowców i praktyków oparty na wynikach badań naukowych, ORE, red. Sz. Grzelak (2015)
- Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC, red. J. Mazur, A. Małkowska – Szkutnik (2018)

Źródła internetowe:

- <https://www.parpa.pl/index.php/profilaktyka-system-rekomendacji/rekomendowane-programy-profilaktyczne>
- <https://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/siecioholizm/poradnik-rodzica-siecioholizm/co-powoduje-ze-mlodziez-podejmuje-zachowania-ryzykowne/>
- <https://www.cinn.gov.pl/portal>
- <https://www.ore.edu.pl/category/wydzialy/wydzial-wychowania-i-profilaktyki/wydzial-wychowania-i-profilaktyki/>
- <https://fdds.pl/>
- <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/74360,uzaleznienie-od-komputera-i-sieci-siecioholizm>
- <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/81144,problem-uzaleznien-w-rodzinie>
- <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69688,naduzywanie-i-uzaleznienie-od-lekow-uspokajajacych-i-nasennych>
- <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69539,leczenie-uzaleznienia-od-alkoholu>
- <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/81200,aspekty-psychoterapeutyczne-uzaleznienia-od-alkoholu>